

1-2
sinflar

BAYRAMLAR VA TADBIRLAR SSENARIYSI

Umumiy o'rta ta'lif maktablari boshlang'ich
sinf o'qituvchilari uchun

BAYRAMLAR VA TADBIRLAR SSENARIYSI

(1–2- sinflar uchun)

Toshkent – 2017

UO'K: 37.014.74

74.200.58

B 24

Bayramlar va tadbirlar ssenariysi (1-2-sinflar uchun) [Matn]: uslubiy qo'llanma/tuzuvchi Sh.Vosiqova. - Toshkent: BAYOZ, 2017. — 80 bet.

KBK 74.200.58

Tuzuvchi:

Shahnoza Vosiqova — metodist.

Taqrizchilar:

Dilorom Abdurahmonova — Toshkent shahar XTXQTMO instituti o'quv bo'lim boshlig'i, katta o'qituvchi,

Nodira Azizova — Toshkent shahar Yakkasaroy tumani 144- muktab boshlang'ich sinf o'qituvchisi.

Boshlang'ich ta'lif sinflarida tahlil olayotgan farzandlarimiz bilimli, keng dunyoqarashga ega bo'lish bilan birga jamoat ishlarida ham faol qatnashishlari kerak. Buning uchun o'qituvchilardan o'z ustida tinmay ishlash, izlanish va ta'lif jarayonida turli metodlarni qo'llay bilish talab etiladi. Ushbu metodik qo'llanmaga kiritilgan turli tadbir ssenariyalarini o'qituvchilarimiz o'z faoliyatlarida ijodiy yondashgan holda foydalanishlari mumkin.

UO'K: 37.014.74

KBK 74.200.58

ISBN 978-9943-4425-9-7

© «BAYOZ», 2017

O'ZBEKISTON — MENING VATANIM!

Sahna bayramona bezatilgan, devorlarda yurtimiz obodligi, mustaqillik yillardagi yutuqlar aks etgan suratlar, Vatan haqida maqollar yozilgan plakatlar osilgan.

Boshlovchi: — Assalomu alaykum, hurmatli mehmonlar, qadri ustozlar, aziz o'quvchilar! Bugun yurtimizda katta shodiyona. Respublikamizning turli hududlarida, barcha muassasa va tashkilotlarda, qolaversa, har bir xonadonda katta tantana — O'zbekiston Respublikasining Mustaqilligi kuni nishonlanmoqda. Biz ham sizni ushbu ayyomni birgalikda xush kayfiyat ila nishonlashga taklif etamiz.

(*O'zbekiston Respublikasining davlat madhiyasi yangraydi*).

Boshlovchi: — Vatan... ne-ne aziz insonlarni voyaga yetkazgan, buyuk allomalar, sarkardalar beshigi bo'lgan zamin. El borki, Vatan bor. Vatan borki, el bor. Elsiz Vatan biyobon, Vatansiz el — darbadar. Shuning uchun qadimda elim, deya Vatanni e'zoz etganlar, el qadri bilan yashagan kishilarni vatanparvar, deya ardoqlaganlar.

O'quvchi: — Begona yurtda bahor ham go'zalmas.

O'quvchi: — Kishi Vatansiz, bulbul qo'shiqsizdir.

O'quvchi: — Yashash — Vatanga xizmat qilish, deb bejiz aytilmagan.

O'quvchi: — Jonajon yurtimizni mustaqil Vatan deb ataymiz. Bu ko'hna diyor torlarini shundayin chertib yubordiki, endi uning sehrli sadolaridan dunyo mamlakatlari ko'z o'ngida O'zbekiston siymosi namoyon bo'lmoqda. Bugun biz istiqbolimizni, erkimizni, mustaqilligimizni sharaflaymiz, bayramimizni qo'shiqlarda, she'rlarda kuylaymiz.

(«Men nechun sevaman O'zbekistonni?» qo'shig'i yangraydi).

O'quvchilar Iqbol Mirzoning «Ona tuproq» she'rini o'qib berishadi.

O'quvchi:

— Avliyolar, daholarning beshigisan,

Naqshbandlar topgan jannat eshigisan.

Tiriklikning navosi, ham qo'shig'isan —

Sen azizsan, muqaddassan, ey sajdagoh,

O'zbekiston, ota makon, ona tuproq!

O'quvchi:

— Yuragimda tulporlaring dukurlari,
Qaysi yurning bordir buyuk Temurlari?
Olovlardan omon chiqqan Semurg'lari,
Sen azizsan, muqaddassan, ey sajdagoh,
O'zbekiston, ota makon, ona tuproq!

O'quvchi:

— Kimlarningdir ko'kragida tumor bo'lding,
Kimlarningdir kiprigida g'ubor bo'lding,
Gohida mard bir o'g'longa xumor bo'lding,
Sen azizsan, muqaddassan, ey sajdagoh,
O'zbekiston, ota makon, ona tuproq!

O'quvchi:

— Asl farzand merosiga posbon bo'lgay,
Ozod elning orzulari osmon bo'lgay,
Bobolarim ismin aytsam doston bo'lgay,
Sen azizsan, muqaddassan, ey sajdagoh,
O'zbekiston, ota makon, ona tuproq!

O'quvchi:

— Ota uyin farog'atin bilmaganlar –
Ikkisi bir, biri ikki bo'lmaganlar,
Tuproqtegi bo'lib zor-zor yig'laganlar...
Sen azizsan, muqaddassan, ey sajdagoh,
O'zbekiston, ota makon, ona tuproq!

O'quvchi:

— Daryolaring izlarida daryo bo'lgay,
Daholarning avlodi ham daho bo'lgay!
Fido bo'lsa, shu Vatanga fido bo'lgay,
Fido bo'lsa, shu Vatanga fido bo'lgay:
O'zbekiston, ota makon, ona tuproq!

Boshlovchi: — Mustaqil O'zbekiston Respublikasi o'z davlat ramzları: madhiyasi, gerbi, bayrog'i va bosh qomus — Konstitutsiyasiga ega. O'zbekiston Respublikasining davlat bayrog'i Oliy Majlisning navbatdan tashqari o'tkazilgan VII sessiyasida 1991- yil 18- noyabr kuni tasdiqlangan.

O'quvchi: — Bayrog'imda moviy rang

Samoden berar darak.

Har rangida doimo,

Yaxshiliklar mushtarak.

O'quvchi: — Moviy rang — tiriklik manbayi bo'lgan obi-hayotni, musaffo osmonimizni aks ettiradi.

O'quvchi: — Bayroqdag'i oq rang muqaddas tinchlik ramzidir. Oq rang poklik, beg'uborlik, soflikni bildiradi.

O'quvchi: — Yashil rang yasharish, yangilanish ramzi. Ko'p xalqlarda u navqironlik, umid va shodlik timsoli hisoblanadi.

Boshlovchi: — O'zbekiston Respublikasining davlat gerbi Oliy Majlisning X sessiyasida 1992- yil 2- iyul kuni tasdiqlangan.

O'quvchi:

— O'zbekiston gerbida
Bor mag'rur humo qushi.
Shu sabab o'zbeginning
Ezgulik mudom ishi.
Sakkiz qirrali yulduz,
Tun emas, yorug' kunduz.
Boshqolar bor bir yoqda,
Bir yonida g'urur — paxta!

Boshlovchi: — 1992- yil 8- dekabrda O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiysi qabul qilindi. 1992- yil 10- dekabr kuni esa yurtimiz o'z Davlat madhiyasiga ega bo'ldi.

Boshlovchi: — Vatanni sevish deganda...

O'quvchi: — O'z xalqining tarixini yaxshi bilish va u bilan faxrlanish...

O'quvchi: — Qadimi obidalar, ko'hna imoratlar, ajdodlar yaratgan boy moddiy merosni ko'z qorachig'iday asrash...

O'quvchi: — Go'zal urf-odat, rasm-rusum va udumlarni qadrlay bilish, ularni davom ettirish tushuniladi.

Boshlovchi: — Vatanni har kim o'zgacha sevadi. Lekin yurtga muhabbatni qay yo'sinda ifoda qilishdan qat'iy nazar, bu aziz Vatan barchamizni ekani, uning porloq kelajagi uchun barchamiz mas'ulligimizni hamisha yodda tutishimiz zarur.

(*Muhammad Yusufning «O'zbekiston» she'ridan parcha bilan tadbir tugatiladi*).

O'quvchi:

— Qalqoningmiz, qasd qilsa kim gar joningga,
Alpomishlar ruhi yor har o'g'loningga.
Asragaymiz giyohing ham gulday o'pib,
Yovlar yaqin yo'lolmagay qo'rg'oningga.

Barcha:

— Adoying bo'lgaymiz seni, O'zbekiston,
Hech kimga bermaymiz seni, O'zbekiston!

SIZGA TA'ZIMDAMIZ, AZIZ USTOZLAR

Bayramona bezatilgan sahna devorlariga ustozi va murabbiylarni ulug'lovchi fikrlar, bayram munosabati bilan o'tkazilgan rasmlar, insholar, devoriy gazetalar tanlovidan namunalar osilgan. Tantanali kechaga faxriy o'qituvchilar, ota-onalar hamda o'quvchilar taklif etilgan.

«Ustozlar» qo'shig'i ohista yangraydi. Sahnaga bayram tadbirini olib boruvchi ikki boshlovchi, qo'llarida gullar bilan o'quvchilar chiqib kelishadi.

1- boshlovchi:

Assalom, ustozlar, mehri daryolar,
Ilm-fan bog'ida asl donolar!

2- boshlovchi:

Bugun qarshingizda yosh shogird bo'lib,
Yuraklari limmo-lim zavq-shavqqa to'lib,
Sha'ningiz ulug'lab she'rlar ayturmiz;
Ustoz, Sizga bosh egib, ta'zim qilurmiz.

(*Ular, qo'llari ko'ksida, barcha ustozlarga ta'zim qilishadi*).

1- boshlovchi: — Assalomu alaykum, hurmatli mehmonlar, aziz ustozlar, qadrli ota-onalar hamda o'quvchilar!

2- boshlovchi: — Bugungi bayram munosabati bilan o'tkazilayotgan «Sizga ta'zimdamiz, aziz ustozlar!» deya nomlangan tadbirimizga xush kelibsiz!

1- boshlovchi: — Mamlakatimizda ustoz va murabbiylar qadimdan sharaflı kasb egalari sifatida ulug'langan, el-yurt e'zozida bo'lgan. Ayniqsa, mustaqillik yillarida ularning mashaqqatlari va sharaflı mehnatlari yanada qadr topdi.

2- boshlovchi: — Muhtaram Yurtboshimiz tashabbusi bilan 1997- yildan boshlab yurtimizda 1- oktabr — O'qituvchilar va murabbiylar kuni umumxalq bayrami sifatida keng nishonlanmoqda. Bu esa ustozlarga ko'rsatilayotgan yuksak ehtiromdan darak beradi.

1- boshlovchi: — Har yili qutlug' bayram arafasida Prezidentimiz farmoni bilan fidoyi ustozlarimizdan bir qanchasi o'zlarining kasbiy faoliyatida erishgan yuksak yutuqlari, sog'lom va barkamol avlodni ona yurtga muhabbat hamda sadoqat

ruhida tarbiyalashda qo'lga kiritgan ulkan muvaffaqiyatlari evaziga davlatimizning faxriy unvonlariga sazovor bo'lishadi.

2- boshlovchi (*shoir Abdulla Oripovning «Muallimlarga she'rini aytadi*):

-- Olamda ko'p erur muborak onlar,
Tabarruk zotlar ham garchand ko'p erur.
Sizgadir ilk rahmat, aziz insonlar,
Munis muallimlar, sizga tashakkur.

1- boshlovchi: — Aziz ustozlar, siz bizni ilk bor maktab bag'rida tabassum va mehrli nigohlar bilan qarshi oldingiz. Bizning jajji qo'llarimizga ilk bor qalam tutqazib, o'qish va yozishni o'rgatdingiz. Siz tufayli savodimiz chiqdi.

2- boshlovchi: — Bugun esa a'lo baholarga o'qib, kelajakda ota-onamiz orzu qilganidek, Vatanimizga munosib farzand bo'lishga, unga sidqidildan xizmat qilishga intilmoqdamiz.

1- boshlovchi: — Shuning uchun ham sizlarga hurmatimiz cheksiz.

(*O'quvchilar Po'lat Mo'minning ustozlarni ulug'lab yozgan she'rini ifodali o'qishadi*).

Ustoz yo'li porloqdir, ustoz yo'li yorug'dir,
Ustoz ko'ngli — xazina, saxovatga to'liqdir.
Yetsang ustoz qadriga, eling seni ardoqlar,
Mo'min, bilsang ustozing otangdayin ulug'dir.

(*Ilyos Muslim she'reni, F.Nazarov musiqasi bilan aytildigan «Maktabim» qo'shig'i ijro etiladi. Navbat yana o'quvchilarga beriladi. Ular ustozlari haqida maqol va hikmatli so'zlardan namunalari aytishadi*).

- 1- **o'quvchi:** — Ustoz otangday ulug'.
- 2- **o'quvchi:** — Ustozsiz shogird — jonsiz terak.
- 3- **o'quvchi:** — Ustoz ko'rgan xat tanir.
- 4- **o'quvchi:** — Ustoz qanday — shogirdi shunday.
- 5- **o'quvchi:** — Ustoz bilimli — shogirdi ilmli.
- 6- **o'quvchi:** — Usta bo'lsang ham, ustozingni unutma.

(*O'quvchilar o'zlari tayyorlagan milliy raqslarimizdan birini ijro etadilar*).

1- boshlovchi: — Tillarimiz biyron-biyron chiqib, endigina gapira boshlaganimizda ota-onamiz: «Ona», degin, «Ota», degin deya bizni ilk bor so'zlashga o'rgatishgan. Ota-onaga hurmatni, kichikka izzatni, Ona Vatanga bo'lgan so'nmas mehr-u muhabbatni esa biz bugun ehtirom bilan tilga olayotgan ustozlardan o'rganmoqdamiz. Ular bizning qalbimizga eng go'zal tuyg'ularni, odob-axloqni, mukammal insoniy fazilatlar egasi bo'lish hissini singdirmoqdalar.

2- boshlovchi: — Yana ustozlar haqida aytilgan donolarning hikmatli so'zlaridan namunalarni tinglang.

(*O'quvchilar ustozlar ulug'langan pandnomalardan namunalar aytishadi*).

1- o'quvchi: — Jahonda bo'Imasa muallim agar, Hayot ham bo'Imasdi go'zal bu qadar. (*Abdurahmon Jomiy*)

2- o'quvchi: — Ustoz, muallimsiz qolsa bir zamon, Nodonlikdan qora bo'lurdi jahon. (*Abdurahmon Jomiy*)

3- o'quvchi: — O'quv qayda bo'lsa, ulug'lik bo'lur, Bilim qayda bo'lsa, buyuklik bo'lur. (*Yusuf Xos Xojib*)

1- boshlovchi: — Aziz o'quvchilar, orangizda o'qituvchilik kasbiga havas qo'yib, «Katta bo'lsam birinchi ustozim kabi o'qituvchi bo'laman», deya orzu qilganlar bor, albatta.

(*O'quvchilarga qarata deydi*):

— Deylik, o'qituvchi bo'lib qolsangiz, shu dargohda ta'lim berayotgan qaysi ustozga o'xshagingiz keladi?

— .....
— Siz tilga olgan bu ustozlarning qaysi jihatlari sizga ko'proq yoqadi?

— .....
— Mabodo ustozingiz yomon baho qo'ysa, undan ranjiysizmi?

(*O'quvchilar navbat bilan uning savollariga javob berishadi*).

1- boshlovchi: — Hech bir soha yurt dovrug'ini sportchalik tez dunyoga tanita olmaydi.

Vatanimizning bayrog'ini jahon shohsupalarida mag'rur hilpirashida ham mahoratli sportchilarimizning ustoz va murabbiylari xizmati katta. Yaqinda Angliyada o'tkazilgan XXX yozgi olimpiiadada yurtimiz sportchilari bitta oltin va uchta bronza medali sohibi bo'lishdi. Bugun Artur Taymazov, Rishod Sobirov, Abbas Ato耶ev hamda Soslan Tigi耶ev kabi yurtimizning dovrug'i doston o'g'onlariiga barchamizning havasimiz keladi.

1- boshlovchi: — Bizning sinfimizdan ham kelajakda championlar yetishib chiqadi, albatta.

(*Sportning mактабда rivojlangan bir turi bo'yicha o'quvchilar ko'rgazmali chiqish qilishadi*).

2- boshlovchi: — Aziz ustozlar, sizlarni bugungi bayram bilan qutlash uchun bitiruvchi o'quvchilaringiz ham tashrif buyurishgan, ularni sahnaga taklif etamiz.

(*Qo'llarida gullar bilan bitiruvchilar sahnaga chiqishadi. O'quvchilardan biri ustozini sahnaga olib chiqadi*).

O'quvchi: — Yosh avlodga der ustoz:

O'qituvchi: — Ilm olmoq qanday soz.

Seving ona Vatanni,

Ardoqlang gul-chamanni.

Yovga bermang omonlik,

Do'stga qilmang yomonlik,

Vatan muqaddas har vaqt —

Uni asramoq — bu baxt!

(*O'quvchilar Po'lat Mo'min she'reni, Dilorom Omonullayeva musiqasi bilan aytildigani «Vatanjonim — Vatanim» qo'shig'ini ijro etishadi).*

1- boshlovchi: — Aziz ustozlar, qadrli mehmonlar hamda o'quvchilar! Shuning bilan bugungi bayram tadbirimiz o'z nihoyasiga yetdi.

2- boshlovchi: — Yana bir bor qutlug' bayram bilan tabriklar ekanmiz, Siz, aziz ustozlarga tuganmas sog'lilik, baxt, uzoq umr, sharaflı kasbingizda ulkan muvaffaqiyatlar tilab qolamiz! Xayr, omon bo'ling!

(*Tadbir «Ustozlar» qo'shig'i bilan yakunlanadi).*

USTOZIM, SIZGA TA'ZIM

(Zal bayramona bezatilgan, ustozi va murabbiylarni ulug'lovchi shiorlar va hikmatli so'zlardan namunalar osilgan. «Ustozlar» qo'shig'i ohista taraladi. Sahnaga ikki boshlovchi chiqadi).

1- boshlovchi:

Go'daklarga mehr bergen muallim,
Qo'llariga kitob tutgan muallim,
Navoiydek dono etgan muallim,
Shogirdlar sizga qilurlar ta'zim.

2- boshlovchi:

Sarvari jahonda guldir muallim,
Bezabonga zabon, bulbul muallim.
Donishmanddek ochiq ko'ngil muallim,
Shogirdlar sizga qilurlar ta'zim.

1- boshlovchi: — Assalomu alaykum, mehri daryo, qalbi quyosh, yosh avlodga ta'lif-tarbiya berishdek ezgu ishga qalb qo'rini, bor mehrini baxshida etib faoliyat ko'rsatayotgan jonkuyar, fidoyi muallimlar, aziz ustozi!

2- boshlovchi: — Assalomu alaykum, aziz mehmonlar hamda o'quvchilar! Xalqimizda o'qituvchilik azal-azaldan e'tiborli kasb hisoblanadi. Dunyoning hech qaysi mamlakatida o'qituvchi-murabbiylarga nisbatan bu qadar e'tibor qaratilmagan. Respublikamiz Prezidentining Farmoni bilan 1997- yildan boshlab 1- oktabr — O'qituvchilar va murabbiylar kuni umumxalq bayrami sifatida nishonlanmoqda.

1- boshlovchi: — Ustozlarga bag'ishlab o'tkazilayotgan bugungi bayram kechamizni Davlatimiz madhiyasi bilan boshlaymiz.

(O'zbekiston Respublikasi Davlat madhiyasi yangraydi, hamma unga jo'r bo'ladi).

2- boshlovchi: — Sharafli kasbi faxru g'ururiga aylangan fidoi ustozlarimizning nomlarini iftixor bilan tilga olsak, ularni har qancha e'zozasak arziyi.

1- boshlovchi: — Bugun o'z qalb qo'ri, ko'z nuri, mehr-muhabbati bilan biz bolalarni komil insonlar qilib tarbiyalashdek mas'uliyatlari vazifani zimmalariga olib, bu oljanob ishni sharaf bilan bajarayotgan ustozlarimizni, muallimu murabbiylarimizni qutlash, e'zozlash maqsadida to'planganimiz.

1- o'quvchi:

Qo'limga qalamni ushlatdi ilk bor,
Shu ondan qalbimda boshlandi bahor.

Undanda buyukroq, ulug'roq kim bor?
Ustozim, ustozim, sizga ming ta'zim!

2- o'quvchi:

Barcha ilmlarning kaliti sizda,
Saxovat nuri bor qalb qo'ringizda.
Otasiz, onasiz har o'g'il-qizga,
Ustozim, ustozim, sizga ming ta'zim!

(Qizlar milliy raqslarimizdan birini ijro etadilar. Shundan so'ng
qo'llarida gullar tutgan o'quvchilar sahnaga chiqishadi va
ustozlarini sharaflab she'rilar aytishadi).

2- boshlovchi: — Ustozlar! Bugun sizlarni qancha olqishlasak,
qancha sharaflasak shuncha oz! Siz ustozlarning poyingizga
guldastalar sochib, hurmatlab e'zozlasak arziydi. Bugun Sizlarni
ulug' ayyomingiz bilan yana bir bor muborakbody etamiz.

(O'quvchilar gullarni ustozlariga taqdim etishadi. So'ngra ona
Vatan, ustozni sharaflab qo'shiq aytishadi).

1- boshlovchi: — Muhtaram Prezidentimiz «Yuksak ma'naviyat —
yengilmas kuch» asarida ustoq muallimlar haqida shunday
ta'kidlagan: «Inson qalbiga yo'l, avvalo, ta'lim-tarbiyadan
boshlanadi. Shuning uchun qachonki bu haqda gap ketsa,
ajdodlarimiz qoldirgan bebafo merosni eslash bilan birga ota-
onalarimiz qatori biz uchun eng yaqin bo'lgan yana bir buyuk
zot — o'qituvchi va murabbiylarning oliyjanob mehnatini hurmat
bilan tilga olamiz».

2- boshlovchi: — Zero, bu yuksak ishonchni oqlashda ustoq
muallimlarimizning doimo tayyor ekanligiga hech shubha yo'q.

1- boshlovchi: — Endi ustozlarni tabriklash uchun
maktabimizning o'quvchilariga navbat beriladi, marhamat.

1- o'quvchi:

Sabr ham, toqat ham, bardosh ham sizziz,
Goh quvonch, goh shodlik, mehr ham sizziz.
Bu yorug' olamda quyosh ham sizziz,
Siz mening g'ururim, iftixorlarim.

2- o'quvchi:

Izlanib, o'ylanib yashabsiz, bilsam,
Bir umr kuymanib yashabsiz, bilsam,
Ertam deb qayg'urib yashabsiz, bilsam,
Ey, mening fidoyi, alp chinorlarim.

3- o'quvchi:

Eng og'ir damlarda vazminlik bilan,
Sabr va matonat darsin o'tarlar.
Ezgulik singdirib dillarga har dam,
Kelajakka totli meva tutarlar.

2- boshlovchi: — Bu mukarram zotlar haqida azaldan donishmandu shoirlar baytu g'azal bitganlar, ular haqida hikmatli so'zlar aytganlar.

(*O'quvchilar ustozlari, shuningdek, ilmu ma'rifat haqida bitilgan hikmat durdonalaridan namunalar aytadilar*).

1- o'quvchi: — Haq yo'lida kim senga bir harf o'qitmisht ranj ilala,

Aylamak bo'lmas ado, oning haqin yuz ganj ila.

2- o'quvchi: — Maktabning maqsadi tarbiya va faqaf tarbiyadir.

3- o'quvchi: — Tarbiya ta'limgandan ustun turadi. Insonni tarbiya voyaga yetkazadi.

4- o'quvchi: — Inson dunyoni qanchalik bilsa, o'zligini ham shunchalik anglaydi.

5- o'quvchi: — Jahonda bo'lmasa muallim agar,
Hayot ham bo'lmasdi go'zal bu qadar.

6- o'quvchi: — Ilmdan yaxshiroq xazina bo'lmas, qo'lingdan kelgancha tera olsang bas!

7- o'quvchi:

— O'quv qunt beradi, bilim sharaf-shon,
Ikkovi tufayli ulug'dir inson.

1- boshlovchi: — Endi, Nuriddin Haydarov ijrosidagi «Domla» qo'shig'ini sahnalashtirgan tarzda o'qituvchi va o'quvchilar birgalikda kuylaydilar.

1- o'quvchi:

So'radilar: dunyoda asli kim aziz?

Aytdilar: ustozdir, ustoz begumon.

Tag'in aytdilarki: aziz shubhasiz,

Ustozin qadriga yetolgan inson.

2- o'quvchi:

Olamda ko'p erur muborak onlar;

Tabarruk zotlar ham garchand ko'p erur.

Sizgadur ilk rahmat, aziz insonlar,

Munis muallimlar, sizga tashakkur.

1- boshlovchi: — Hurmatli va aziz ustozlar, murabbiylar hamda mehmonlar! Sizlarga uzoq-umr, sihat-salomatlilik, sharafli kasbingizda ulkan zafarlar yor bo'lishini tilab qolamiz. Mustaqil O'zbekistonimizga munosib barkamol avlodni tarbiyalash yo'lida hech qachon tolmang!

2- boshlovchi: — Shogirdlaringiz va farzandlaringiz kamolini ko'rish barchangizga nasib etsin. Shu bilan «O'qituvchilar va murabbiylar kuni» bayrami tadbiti nihoyasiga yetdi. Sog'-omon bo'ling!

(«*Ustozlar*» qo'shig'i yangraydi va bayram poyoniga yetadi).

SIZ OFTOBGA O'XSHAYSIZ, USTOZ

(Zal bayramona bezatilgan, ustozi va murabbiylarni ulug'lovchi shiorlar va hikmatli so'zlardan namunalar osilgan).

1- boshlovchi: — Assalomu alaykum, mehri daryo, qalbi qaynoq, o'sib kelayotgan yosh avlodni sog'lom, baquvvat va har tomonlrama yetuk qilib tarbiyalayotgan aziz ustozi.

2- boshlovchi: — Assalomu alaykum, bolalarning chaqnab turgan ko'zlarini yozuv taxtasiga qarata olgan, muloyim so'zları orgali ularni bilim deb atalmish sehrli dunyoga oshno etgan fidoyi muallimlar.

1- boshlovchi: — Assalomu alaykum, mehribon ota-onalar, bilimga chanqoq o'quvchilar. Dunyoda yagona O'zbekistonimizdagina umumxalq bayrami sifatida nishonlanib kelinayotgan «O'qituvchilar va murabbiylar kuni»ga bag'ishlangan tadbirimizga xush kelibsizlar!

1- o'quvchi:

Salom, ustozi, salom, muallim,
Bayramingiz bilan qutlaymiz,
Ilm bilan istiqbol yo'llin,
Ko'rsatdingiz, hech unutmaymiz.

2- o'quvchi:

Siz emasmu yetti yoshimdan,
«Alifbe»ni tutgan qo'llimga.
Siz emasmu silab boshimni,
Cheksiz shodlik solgan ko'nglimga.

3- o'quvchi:

Bugun sizga chin yuragimdan,
Mehrim toshib, tabrik bitaman.
Umrin bo'yli men sadoqat-la,
Vatanimga xizmat etaman.

1- boshlovchi: — Dunyoda kasblar ko'p. Har biri jamiyat hayotida o'z o'rniغا ega. Lekin ular orasida shunday ulug' kasb borki, boshqa barcha kasblar uning negizida shakllanadi va taraqqiy etadi. Muhtaram Yurtboshimiz aytganlaridek, dunyo imoratlari ichida eng ulug'i maktab bo'lsa, kasblarning ichida eng sharaflisi o'qituvchilik va murabbiylidir.

Dunyodagi qaysi ulug' zot
Bo'lsa hamki shoir yo'lim,
Istiqlolga yozar u qanot
Ustozidan olganda ta'lif.

2- boshlovchi: — Tabiiyki, ustoz, muallim deganda, har qaysi inson ko'nglida chuqur hurmat-ehtirom va cheksiz minnatdorchilik tuyg'ulari, shu bilan birga, hech qanday boylik bilan o'lchab, ado qilib bo'lmaydigan qarzdorlik hissi paydo bo'ladi.

1- boshlovchi: — Shuning uchun ham ezgulik bunyodkorlari bo'lmish siz, muhtaram o'qituvchilarni har qancha ulug'lab, sha'ningizga har qancha tahsin va tasannolar aytsak arziydi.

1- o'quvchi:

Ilk bor maktab chamanzorida,
Kezar chog'im shavqlarga to'lib,
Mehringizni tuydim, har daf'a
Shu chamanning bir guli bo'lib.

2- o'quvchi:

Zamin yashnar bo'lib nurafshon,
Quyosh nurin taratsa har on.
Har zarraga aylangandek soz
Siz oftobga o'xshaysiz, ustoz!

3- o'quvchi:

Poyingizga bosh qo'yib shu dam,
Izingizdan ildam kelarman.
Nasib etsa, sizdek dili pok
Va mehribon ustoz bo'larman.

(Ohista musiqa yangraydi. Sahnaga bog'bon va bir kishi chiqib, quyidagi rivoyatni sahnalaشتirishadi).

1- boshlovchi: — Qadim-qadim zamonda bir bog'bon bo'lgan ekan. U doimo daraxt ko'chatlarini ekib, yangi-yangi bog'-bo'stonlar yaratarkan. Kunlarning birida uning yoniga bir kishi kelib debdi:

— Yoshingiz anchaga borib qolibdi, bu nihollar qachon ho'sil beradi-yu, ularning mevalaridan qachon bahramand bo'lasiz?

Mo'ysafid: — Men ko'chatlarimni faqat o'zim uchun ekkanim yo'q. Ularning mevasini barcha birdek baham ko'rsin. Men uchun eng muhimi o'stirgan daraxtlarimning keyingi avlodlarga naf keltirishidir.

2- boshlovchi: — Ustozlarimiz ham xuddi bog'-u chamanzorlar bunyod etuvchi beminnat bog'bonlarga o'xshaydi.

1- boshlovchi: — O'qituvchilar o'quvchilarni o'z farzandlaridek asrab-avaylab voyaga yetkazadi. Ularga ta'lif

berib, odob-axloqqa o'rgatadi, kasb-hunarga yo'naltiradi.

2- boshlovchi: — Dono xalqimizning muallim — ma'naviy padardir, degan gapi ham bor. Chunki u mакtabda bolaning ota-onasi o'rnnini bosadi. Shu bois ham, ulug' bobomiz Mir Alisher Navoiy ustoz murabbiylarga yuksak baho berib:

«Haq yo'linda kim senga bir harf o'qitmis ranj ila,

Aylamak bo'lmas ado oning haqin yuz ganj ila», — deya ta'kidlaganlar.

1- boshlovchi: — Muhtaram Prezidentimiz «Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch» asarida ustoz muallimlar haqida shunday ta'kidlagan: «Inson qalbiga yo'l, avvalo, ta'limgartarbiyadan boshlanadi. Shuning uchun qachonki bu haqda gap ketsa, ajdodlarimiz qoldirgan bebaho merosni eslash bilan birga ota-onalarimiz qatori biz uchun eng yaqin bo'lgan yana bir buyuk zot — o'qituvchi va murabbiylarning olivjanob mehnatinini hurmat bilan tilga olamiz».

Fan o'qituvchilariga atalgan she'rlar:

Birinchi ustozga:

Ilk bora partada sekin o'tqazib,
Jajji qo'llarimga qalam tutqazib,
Menga harf tanitgan qalbi jahonni,
Unutmayman aslo sizday insonni.

Musiqa ustozga:

Musiqa sehridan bahra olishni,
O'rgatdingiz to'g'ri ijro qilishni,
Bu kun qoshingizda qilurmiz ta'zim,
Qalblarga nur sochgan, aziz muallim.

Rus tili ustozga:

Ваш ежедневный честный труд
Вовек мы не забудем!
И без ошибок мы писать
Всегда и всюду будем!

Ingliz tili ustozga:

I'm happy you are my teacher
Thanks for all you do.
You make learning easy.
Your lessons are fun, too!
{Aym heppi yu a may tiche
Senks fo ol yu du.
Yu meyk lyo'ning izi.
Yo'r lessinz a fan, tu!}

2- boshlovchi: — Hurmatli va aziz ustozlar, murabbiylar

hamda mehmonlar! Sizlarga uzoq umr, sihat-salomatlik, sharafli kasbingizda ulkan zafarlar tilab qolamiz!

1- o'quvchi:

Ustoz, sizga tutay ajib gulasta,
Guldastaki, chamanzordan topilmas.
To'fonlarda so'lib qolmas birpasda,
Bir g'unchaki, xazon uni yopolmas.

2- o'quvchi:

Uni ekdin qalbimning eng to'riga,
Mehr bilan payvand etdingiz doim.
Yetaklabon ilm-fanning yo'liga,
Dilga mehr solib suydingiz doim.

(«*Ustozlar* qo'shig'i sadolari ostida tadbir tugatiladi»).

«MEHRJON» — BAYRAMLAR ASLI!

«Mehrjon» bayrami kuz (hosil) marosimlari negizida taxminan 2—3 ming yil muqaddam paydo bo'lgan. U kuzgi kun va tun tengligi, hosil yig'ish yakuni, qishga tayyorgarlikning boshlanishi kabi hodisalarни aks ettingan bayram bo'lib, 10—15 asr mobaynida Navro'zdan keyingi katta bayram sifatida keng nishonlangan, shuningdek, yil yarmi vazifasini o'tagan. O'rta asrlarda «Mehrjon» bir necha bayramlarga bo'linib ketgan.

Sahna atrofiga mevalar va poliz mahsulotlari terib qo'yiladi. Karnay-surnay sadolari ostida savatlarda turli mevalar ko'tarib olgan o'quvchilar tashrif buyuradilar. Bu orada davraga boshlovchilar chiqib kelishadi.

1- boshlovchi:

To'ylardan darak berar
Karnay-surnay sadosi.
Yuraklarga zavq solar
Uning nash'-u namosi.

2- boshlovchi:

Yurtimizga sep yoydi
Oltin kuz fasli.
Bu faslda «Hosil bayram» —
Bayramlar asli.

1- boshlovchi: — Assalomu alaykum, hurmatli ustozlar!

2- boshlovchi: — Assalomu alaykum, mehribon ota-onalar-u, qadrli tengdoshlar!

1- boshlovchi: — Bugun 2- sind o'quvchilari sizlarni bayramimizning aziz mehmonlari sifatida muborakbo'd etadilar.

2- boshlovchi: — Barchangizga bayram muborak!

1- boshlovchi: — Jonajon O'zbekistonimizga oltin kuz fasli kirib keldi. Kuz — to'kinchilik, pishiqchilik fasli.

2- boshlovchi: — Shu sababdan ham kuz faslini barchamiz yaxshi ko'ramiz. Kuzda ona Vatanimiz yanada go'zalroq ko'rindi.

Kuz keldi, bizlarga oltin kosada
Sharbat ola keldi, bol ola keldi.
Savat-savat qilib, shirin mevalar,
Omborlar liq to'la don ola keldi.

(Davraga Kuz fasli va Dehqonbobo kirib kelishadi).

Kuz fasli:

Oltin kuzman, oltin kuz,
Doim to'kin-sochin kuz.
Hosil mo'l-ko'l bo'ladi,
Qo'yni-qo'njim to'ladi.
Dalalar gavjum, quvnoq,
Bog'lar sariq oltinday.
Qayerga qaramasang,
Ko'zni olar, hay-hay-hay.
Hosilni yig'ib olgach,
Bog'larni tuzataman.
Issiqmijoz qushlarni,
Janubga kuzataman.
So'ng xotirjam o'tirib,
Yeyman bayram g'amini.
Siz ham bir tanib qo'ying,
«Mehrjon» bayramini.

Dehqon bobo:

Salom aziz, jon bolalar
Tog'da o'sgan gul-lolalar.
Bayramingiz qutlug' bo'lsin,
Nasibangiz to'liq bo'lsin.
«Hosil bayram» yoqar bizga,
Bolajonlar, rahmat sizga!
(*Yaproq'oy barcha mevalarni boshlab kiradi*).

Yaproq'oy:

Men sap-sariq Yaproqman,
Oltindek yaltiroqman.
Qushdek yengil parvozim,
Shaldir shuldir ovozim.
Menga hamroh bo'lsangiz,
Rosa maza qilasiz.

Paxta:

Paxtaoyman men o'zim,
Berilib tinglang so'zim.
O'zbekiston faxriman,
O'zim juda baxliman.

Olma:

Olmadir mening ismim,
Biram yoqimli hidim.
Ne'mat ichra a'loman,
Yetmish dardga shifoman.

Nok:

Dasturxonlar bezagi,
Mevalarning keragi.

Nok deydilar nomimni,
Tatib ko'ring ta'mimni.

Anor:

Meni Anor deydilar,
Maza qilib yeydilar.
Yoqut misol har donam,
Xurmo mening dugonam.

Xurmo:

Mening nomim Xurmodir,
Demang, ozroq xomroqmi?
Meni to'yib yesangiz,
Aslo kasal bo'lmaysiz.

Yong'oq:

Bahorda to'n bichaman,
Uni kuzda yechaman.
Shamol kelsa guvillab,
To'kilaman duvillab.

Tarvuz:

Tarvuzdek shirin ne'mat
Topilmaydi dunyoda.
Dum-dumaloq shaklim bor,
Biram silliq, ozoda.

Qovun:

Men Qovunman sap-sariq,
Men go'yo ulkan tariq.
Beqasam to'nim go'zal,
Ichim go'yoki asal.

1- boshlovchi: — Mana, bolajonlar, mevalarning ham ta'riflarini eshitdik.

2- boshlovchi: — Kelinglar, endi sabzavot va mevalar haqida topishmoqlar aytamiz.

1- bola:

Pak-pakana bo'yi bor,
Yetti qavat to'ni bor.

Bolalar: — Piyoz.

2- bola:

«Sh»dan boshlanar oti,
Asal kabi sharbati.
Bilsang nomin ayt, Soli?

Soli: Ha, bilaman, Shaftoli.

3- bola:

Bordir shunday o'simlik,
Kumush misol rangi bor.

Udir zamin farzandi,
Ham uning jigarbandi.
Quyoshga qarab o'sar.
Nuridan yayrab o'sar,
Bu qay o'simlik, Hulkar?

Hulkar: Bu-mi, bu Kungaboqar!

1- boshlovchi: — Rahmat, topqir bolajonlar, endi maqollar
aytish orqali zehningizni sinab ko'ramiz.

1- bola: — Yer haydasang kuz hayda,
Kuz haydamasang yuz hayda.

2- bola: — Mehnat — mehnatning tagi rohat.

3- bola: — Mehnat qilib topganing,
Qand-u asal totganing.

Bolalar «Mevali savat» o'yinini o'ynaydilar.

O'yin ishtirokchilari doira shaklida o'tirib olishadi, ulardan bittasi (chaqiruvchi) o'rtada turadi. U uchta ishtirokchidan eng yaxshi ko'rgan mevasining nomini aytishini so'raydi va doira bo'ylab yurib, o'zidan boshlab har uchta ishtirokchiga aytilgan uch xil mevaning nomi bilan «ism» qo'yib chiqadi. Masalan, agar mevalar — olma, anor, uzum bo'lsa, o'ziga «olma» deb nom qo'yadi va qolganlarga ham shu tarzda nom qo'yib chiqishni davom ettiradi. Shundan so'ng boshqalarga nom bergan o'rtadagi o'yinchı mevalardan birortasi, masalan, olmaning nomini aytса, barcha «olmalar» o'rınlarini almashtirishlari lozim. O'rtadagi «olma» esa ulardan birining o'rniga o'tirib olishi kerak. Turib qolgan qatnashchi chaqiruvchi bo'ladi. Agar o'rtadagi odam «mevali savat» desa, ishtirokchilar o'rınlarini almashadilar.

2- boshlovchi: — Rahmat, bolajonlar! Aziz mehmonlar, zukko bolalarning topqirliklari, Dehqon bobomizning mehnati bilan yetishtirilgan mevalarning suhbati sizga yoqdimi?

1- boshlovchi: — O'rtoqjon, bu hali hammasi emas. Agar poliz ekinlari-yu barcha mevalar tilga kirsa bormi, eh-he, bayramimiz rosa cho'zilib ketishi mumkin ekan.

2- boshlovchi: — Unday bo'lsa, mehmonlarimiz zerikib qolishmasin. Keling, «Hozirjavob dehqon» rivoyati asosida sahnalaشتirilgan ko'rinishni tomosha qilamiz.

Sahna. Bir chol bilan nabirasi ko'chat ekmoqda. Shu payt atrofida mulozimlari bilan boy keladi.

Boy: — Assalomu alaykum, bobo. Nima qilyapsiz?

Chol: — Vaalaykum assalom, ko'chat ekyapman, bolam.

Boy: — Bobo, o'zingiz qarib qolibsiz. Ko'chat ekib nima

qilasiz? Hali bu ko'chat meva berguncha bormisiz, yo'qmisiz?

Chol: — To'g'ri, bolam, qarib qolganman. Lekin daraxtning mevasini, men yemasam, nabiralarim yer.

Boy (*xursand bo'lib*): — Yashang, bobo! Shu niyatingiz uchun mana bu xaltadagi tilla, sizga (*bir xaltacha tutqazadi*).

Chol: — O'g'lim, rahmat. Ko'rdingmi, boshqalarning daraxti yillar o'tib hosil bersa, mening daraxtim hozirning o'zida hosilga kirdi.

Boy (*yanada xursand bo'lib*): — Bobo, mana sizga yana bir xalta oltin, hozirjavobligingizga mukofot bo'lsin.

Chol: — Qulluq, bolam. Boshqalarning daraxti yilda bir marta hosil bersa, mening daraxtim bir yilda ikki marta hosil beradi.

(*Boy xursand bo'lib kuladi*).

Mulozim: — Hurmatli boy ota, tezroq bu yerdan ketaylik. Hozir bu chol hamma boyligingizni olib qo'yadi.

(*Boy va mulozimlari ketishadi*).

Chol (*bolalarga qarab*): — Bolalarim, yaxshi niyat bilan daraxt eking. Yurtimiz obod, dasturxonimiz to'kin bo'ladi.

(*Qo'shiq yoki raqs ijro etiladi*).

1- **boshlovchi:**

O'zbekiston, ona yurtim,

Bo'lgin sog'-omon.

Boshing uzra tiniq bo'lsin,

Serquyosh osmon.

2- **boshlovchi:**

Hosilimiz xirmonlari,

Osmonga yetsin.

Har bir kuning shodon bo'lib,

Bayramdek o'tsin.

1- boshlovchi: — Hurmatli ustozlar, aziz mehmonlar! Shu bilan biz tayyorlagan bayram dasturi nihoyasiga yetdi.

2- boshlovchi: — Lekin «Hosil bayrami» yurtimizning har bir go'shasida davom etadi.

Boshlovchilar (*birgalikda*): — Bayramingiz qutlug' bo'lsin, aziz mehmonlar!

*18- noyabr — O'zbekiston Respublikasi
Davlat bayrog'i qabul qilingan kun*

BAYROQQA SADOQAT — YURTGA SADOQAT

Tadbirdan maqsad:

O'quvchilar ongini Davlat ramzlari haqidagi tushunchalar bilan boyitish, «Bayroqqa sadoqat — yurtga sadoqat» ekanini, voqeа-hodisalarga munosabatni shakllantirishda ushbu ramzlarning o'rni va ahamiyatini tushuntirish.

Tadbirning borishi

O'qituvchi: — Bolajonlar, xalqimiz o'tmishida, hayotida u nishonlaydigan bayramlar, sanalar anchagina. Yurtimizda zo'r quvonch, tantana bilan nishonlanadigan, tarix zarvaraqlariga oltin harflar bilan bitilgan muborak bir kun bor. Bu — barchamiz uchun eng muqaddas bo'lgan, qiyosi va tengi yo'q Vatanimiz mustaqilligi kunitdir. Hech o'ylab ko'rganmisiz, nega mustaqillik kunini bunchalar tantanavor ruhda nishonlaymiz? Mana bu so'zlarga bir e'tibor qiling. Ularning mazmunini tushuntirib bera olasizmi? (*O'qituvchi doskaga Mustaqillik, Istiqlol, Hurriyat, Ozodlik, Erk kabi so'zlar yozilgan qog'ozlarni alohida-alohida osib qo'yadi. Bu so'zlarga o'quvchilar birma-bir izoh berishadi*).

1- o'quvchi: — Mustaqillik bu — birovga qaram bo'Imaslik, o'z xohish va istagi bilan kelajakka intilishdir.

2- o'quvchi: — Istiqlol deganda, biz mamlakatimizda hukm surayotgan erkinlik va ozodlikni tushunamiz.

3- o'quvchi: — Ozodlik bu — bunyodkorlikka ochilgan oydin yo'l.

4- o'quvchi: — Erk deganda biz insонning o'z taqdirini o'zi hal qilish huquqini tushunamiz.

O'qituvchi: — Juda yaxshi. Har qanday mamlakat, agar u mustaqil bo'lsa, albatta, o'z bayrog'i, gerbi va madhiyasiga ega bo'lishi lozim. Bu uch so'zni davlat tushunchasidan ayri holda tasavvur qilish qiyin. Mustaqillikni qo'lga kiritib, bayrog'i, gerbi va madhiyasiga ega bo'lgan xalq o'z taqdirini o'zi belgilaydi.

Siz ko'pgina tarixiy, hujjatli filmlarning jang-u jadal aks etgan lavhalarida bayroq ko'tarib, hayqirib, olg'a borayotgan askarlarni ko'rgansiz. G'alaba nishonasi sifatida birinchi bo'lib bayroq ko'tariladi. Sportda yuqori natijaga erishganlarni

taqdirlash marosimlarida bayroq ko'tariladi, madhiya yangrashida ham o'sha davlatning sha'ni, g'ururi ifodalananadi. Maktabimizda ham haftaning har dushanbasida bayroq ko'tariladi. Milliy bayram va tantanalarda yurtimiz bayrog'i baland hilpiraydi.

Sohibqiron Amir Temur davrida ham davlat bayrog'i katta ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy ahamiyat kasb etgan. Uni Amir Temurning eng ishongan sipohiyları (askarlari) qo'riqlagan. «Temur tuzuklari»da ta'kidlanishicha, dushman ustidan shijoat va mardlik ko'rsatib g'alaba qozongan amirlar va sipohiyalar davlat timsollari — bayroq va nog'ora bilan mukofotlangan. Bu Sohibqiron sultanatida davlat ramzları nechog'li muhim o'rın tutganidan dalolat beradi. Xo'sh, bunda qanday ramziy ma'no bor? Bu savolga Prezidentimizning quyidagi so'zlari javob bo'ladi: «Davlat bayrog'i — xalqning shon-sharafi, g'ururi. Bayroqni qadrlash, e'zozlash o'z mamlakatiga va shaxsan o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlash demakdir». Xo'sh, bayroq o'zi nima?

5- o'quvchi: — O'zbekiston milliy ensiklopediyasida bayroqqa shunday ta'rif beriladi: «bayroq»— 1) tayoq, sim va boshqalarga mahkamlangan muayyan rang va o'lchamdag'i mato. O'rta asrlarda turkiy xalqlar orasida u tug' deb atalgan. O'rta asrlarda g'arbiy Yevropa shaharlarida tabaqa, uyushma va korxona o'z bayrog'iga ega bo'lgan; 2) davlatning rasmiy ramzi. (*Bayroqlar ilk bor qachon paydo bo'lganligi haqida taqdimot namoyish etiladi*).

6- o'quvchi: — 1991- yil 18- noyabrda O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining 8- sessiyasida O'zbekiston Respublikasi Davlat bayrog'i to'g'risidagi qonun qabul qilingan.

7- o'quvchi: — O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 5- moddasida «O'zbekiston Respublikasi qonun bilan tasdiqlangan o'z davlat ramzları — bayrog'i, gerbi va madhiyasiga ega», deyilgan.

O'qituvchi: — Bayroq, gerb va madhiya haqidagi suhbatimizni davom ettiramiz. Agar siz bayrog'imiz bilan sirlashmoqchi bo'lsangiz, undagi ranglarni tabiatdan izlang. (*O'quvchilar bayroq ranglari timsolida so'zlaydi*).

8- o'quvchi: — Men moviy rang bo'laman, musaffo osmonning bir parchasi. Bu — yurtim osmoni tinch bo'lsin, degani. Yana men tiriklik manbayi bo'lgan tip-tiniq obi-hayotni ham eslataman.

9- o'quvchi: — Men qizil rangman. Shunchaki rang emas, tiriklik, hayot ramziman. Katta-yu kichikni Vatan bayrog'i ostida

ahil yashashga, mehnat qilishga chaqiraman. Tomirlarda jo'shib oqayotgan ajdodlar qoni — hayotiy qudrat va davomiylik nishonasiman.

10- o'quvchi: — Men oq rang bo'laman. O'zim ham oq, ko'nglim ham oq, ishim ham pok. Shungami, maqtovim ko'proq. Xalqning yurgan yo'li oppoq, pokiza bo'lsin, ravon bo'lsin deb bayroqdan munosib joy olganman.

11- o'quvchi: — Yashillik — yasharish, ertangi kunga ishonch va tabiatning timsoli degani. Non-u nasiba, sof havo, sog'lik-salomatlilik. Men xalqimizga doimo ana shunday ezgulik tilayman.

12- o'quvchi: — Oymomoman-oymoma, ertaklarga boy momo. O'y-sursalar, o'ylariga sirdoshman. Yo'l yursalar, yonlarida yo'ldoshman. Tinch tunlarni tinch kunlarga ulayman, O'zbekiston sharafini yurtlar aro so'zlayman.

13- o'quvchi: — Biz 12 yulduz — oy-u quyosh bilan birga doimo harakatdamiz. Tarixiy qadriyatlar, umrboqiy an'analar, ma'naviy kuch-qudrat bilan bog'liqmiz. Biz qo'ngan yurt bayrog'i ham, o'zi ham dunyo turguncha tursin deymiz. (*O'quvchilar Halima Xudoyberdiyevaning «Vatan bayrog'i» she'rinis yoddan o'qishadi*).

O'qituvchi: — Ajdodlarimiz, ota-bobolarimiz Vatan tuprog'i bilan birga uning bayrog'ini ham o'pib, ko'zga surganlar. Bu — Vatanga bo'lgan muhabbat, sadoqat ramzidir. (*O'qituvchi ajdodimiz Najmiddin Kubroning jasorati haqida so'zlab beradi*).

O'qituvchi: — Yurtimiz o'zining davlat ramzları, Konstitutsiyasi, pul birligi, davlat tili va fuqarolik belgisiga ega. Ular O'zbekiston mustaqilligining yorqin timsollari va bugunimiz, ertamiz hamda buyuk kelajagimiz uchun bosh omildir.

BILIMDONMIZ BARCHAMIZ

Boshlovchi: — Assalomu alaykum, aziz murabbiylar, hurmatli ota-onalar, davramizga tashrif buyurgan qadrli mehmonlar! Bugungi 1- sind o'quvchilarining «Savodxonlik bayrami»ga xush kelibsizlar!

Muborak ayyomingiz,
Dillar quvonchga to'lsin.
«Alifbe» bayramingiz,
Barchaga qutlug' bo'lsin.

O'quvchilar:

Rahmat sizga muallim,
Berdingiz bizga ta'lim.

Boshlovchi: — Qani bolajonlar, bayramimizni boshlaymizmi?

O'quvchilar: — Ha, albatta, boshlaymiz.

1- o'quvchi:

Salom sizga yurak to'ridan,
Davramizga yig'ilgan do'stlar,
Ko'ksimizga qo'limiz qo'yib,
Deymiz sizga: «Xush kelibsizlar!»

2- o'quvchi:

Quyoshdek shu'la sochgan,
Bizni erkalab quchgan.
Sizgadir ushbu kalom,

Hamma: Muallimlar, assalom!
(*O'quvchilar raqs ijro etishadi*).

Boshlovchi: — Bolajonlar, biz qayerda yashaymiz?

O'quvchilar: — O'zbekistonda.

Boshlovchi: — O'zbekiston qanday davlat?

O'quvchilar: — Mustaqil davlat.

Boshlovchi: — O'zbekistonning davlat ramzlarini ham bilasizmi?

(*O'quvchilar davlat ramzlari va Vatan haqida she'rlar aytadilar. Barcha o'quvchilar O'zbekiston Respublikasi madhiyasini kuylaydi*).

Boshlovchi: — Rahmat, bolajonlar!

Mana, siz shuncha narsalarni bilib olibsizlar. Qani, ayting-chi, buni siz qayerda o'rgandingiz?

Hamma: — Maktabda.

O'quvchi:

Salom senga maktabim,
Bilim olish — maqsadim.

Urishtirib harflarni,
Tuzaman ko'p gaplarni.
Hozircha dars boshlanar,
Qo'lni bering oshnalar.
Qanot bog'lab parvozga,
Ergashamiz ustozga.

(*O'quvchilar birma-bir davraga chiqib, maktab, ustozlar haqida she'r aytadilar*).

Boshlovchi:

Bilsangiz, bor bir kitob,
Kitoblarning bobosi.
Kitobmas go'yo oftob,
Yo'qdir uning bahosi.
Bugun bayram sababkori,
Bilimlar poydevori.
Qani alifbe o'zi,
Ma'noli har bir so'zi.
Barobar qarsak chalsak,
«Alifbe»ni chaqirsak.

Hamma:

Alifbejon, kelaqol,
Olqishlaymiz quloq sol!
(*Davraka «Alifbe» kitobi kirib keladi*).

Salom aziz bolalar,
Chiroqli gul-lolalar.
Nimalarni bildingiz,
Qay she'rni yod oldingiz?

(*O'quvchilar Alifbe haqidagi she'lardan o'qib beradilar*).

O'quvchi:

Alifbeni endi men,
Hech qiyalmay o'qiyman.
Unli, undosh harflardan,
Ma'noli so'z to'qiyman.
(*O'g'il bolalar ijrosida o'yin*).

Boshlovchi:

Tovushlarni ta'rif etay,
Ular tilning zarhali.
Shu boisdan alifboden,
Joy olishibdi bari.

1- o'quvchi:

Harflarni bir tekis,
Marjondek sof-sof tergil.
So'ng ularga o'tkir ko'z,
Va uchar qanot bergil.

Boshlovchi: — Tovushlar tilga kirsin!
(O'quvchilar birma-bir davraga chiqib, tovushlar bo'lib she'r aytishadi).

«E»

Echki dedi eshakka,
Endi ketdik xashakka.

«F»

Fartuk taqib bo'yinga,
Filcha tushdi o'yinga.

«G»

Gilam to'qib Gulsora,
Gapga tushdi-ku rosa.

«I»

Ilon terdi ituzum,
Itim yig'ladi yum-yum.

«L»

Laylak kelsa tulkivoy,
Likopchada berdi choy.

«O'»

O'rmonga qurib makon,
O'sma qo'ydi olmaxon.

O'quvchi:

Alifbe va hisob ortda,
Bari-bari qoldi yodda,
Raqam tanish, harf tanish,
Qo'ldan kelar o'qish, yozish.

(O'quvchilar ijrosidagi milliy raqlar namoyish etiladi).

O'quvchi:

Bo'lay desang bog'bon,
Yo Vatanga posbon.
Yo osmonda uchuvchi,
Yo dengizda suzuvchi.
Nimaki qilsang tilak,
Bariga o'qish kerak.
O'quvchi sendan talab,
Maktabga bor ertalab.
O'qi berib mehringni,
Qo'yib ko'ngil zehningni.

«Alifbe» kitobi: — Rahmat, bolajonlar, menga chin do'st ekanligingiz ayon bo'ldi. Ilmga chanqoqligingiz, odobingiz meni juda mammun etdi.

Fursat yetdi siz bilan,
Xayrlashib ketaman.
Do'stim «O'qish» kitobin,

Endi taklif etaman.

(*Davraga «O'qish» kitobi kirib keladi*).

Men-chi «O'qish» kitobman,

Nur sochgan oy — oftobman.

Yoningizga keldim men,

Kerakligim bildim men.

Unib-o'sgan joyingiz,

Mustaqil diyoringiz,

Nomin aytung-chi shu on

Hamma: — O'zbekiston!

(*Vatan haqida she'r tinglanadi, bolalar ijrosidagi qo'shiq, raqs ko'rinishlari tomosha qilinadi*).

(*Davraga «Matematika» kitobi keladi*).

«Matematika» kitobi:

Men o'rgataman hisob,

Fanlarning podshosiman.

Sirlarim ko'p, behisob,

Donolar oshnasiman.

— Assalomu alaykum, aziz bolajonlar! Sizlarni bugungi «Savod-xonlik bayrami» bilan tabriklayman.

Hamma: — Rahmat.

«Matematika» kitobi: — Qani bolajonlar, bir sanab beringlar-chi.

(*O'quvchilar raqamlar haqidagi she'rlarni aytadilar*).

Boshlovchi:

Qaynab chiqqan dilimdan,

Aytay burro tilimdan.

So'zing to'lsin ma'noga,

Hunarlardan, bilimdan.

Bahra olsin yuraklar,

Shunday kulşin tilaklar.

Jilolanib ochilsin,

Chamandagi chechaklar.

Boshlovchi: — Hurmatli mehmonlar, mana biz yaqinda yangi yilni kutib olamiz. Bugungi bayramimizga qo'shaloq qilib ana shu bayramni ham nishonlamoqchimiz. Aziz ota-onalar, qadri bolajonlar, qalbi quyosh kabi issiq bo'lgan mehribon ustozlar, sizlarni kelayotgan orzu-umidlarga boy yil bilan tabriklaymiz. Yangi yilda baxt va omad sizni hech qachon tark etmasin.

SAVODXONLIK MUBORAK!

(Sahna bayramona ruhda bezatilgan, zalga o'quvchilar kirib kelib, bayram dasturini boshlaydilar).

1- boshlovchi:

Assalom, xush keldingiz,
Ustozlar-u ey, aziz,
Otajon-onajonlar,
Sizga biz ta'zimdamiz!

2- boshlovchi:

Katta-kichik barchaga,
Yo'llagaymiz assalom,
Sizga ezgu tilaklar
Va jamiki xushkalom!
(O'quvchilar she'r aytishadi).

1- o'quvchi:

Alifbeni tugatdim,
Endi o'qiy olaman.
So'zlarni qo'shib har xil
Jumla to'qiy olaman.

2- o'quvchi:

Qancha unli, undosh bor,
Hammasini bilaman.
To'plab bilim, zehnimni,
Sizni xursand qilaman.

3- o'quvchi:

Rahmat, aziz ustozlar,
Mehringiz dilimizda.
Yoshlikda olgan bilim
Nur sochar yo'limizga.

4- o'quvchi:

Ma'noli shirin so'zi,
Oftobday nurli yuzi.
Bilmaysizmi, bolalar,
Qani «Alifbe» o'zi?

Do'stlar! Qani endi davramizga «Alifbe»ni chorlaymiz!

5- o'quvchi:

Kitoblarning bobosi,
Har yurakka nur ziyo,
Taratish muddaosi.

«Bilim ista» xitobi,
Bu — «Alifbe» kitobi.

6- o'quvchi:

U berki, yo'llar ravon,
Oshamiz bir-bir dovon.
Borayapmiz mardona,
Bilimlar yurti tomon.
«Bilim ista» xitobi,
Bu — «Alifbe» kitobi!

O'quvchilar:

«Alifbe»jon, kel tezroq,
Do'stlar singa mushtoq!

Davraga «Alifbe» kitobi kirib keladi:

Salom, aziz mehmonlar,
Shirin-shakar bolalar!
Sizni ko'rib shod bo'ldim,
Bilimdonim — qaqalar.

— Zehnli, aqlli va bir-biridan quvnoq bolajonlarim!
Savodxonlik ayyomingiz bilan tabriklayman! Yanayam ko'proq
bilimlarni o'rGANISHINGIZ, o'zlashtirishingiz kerak. Bu yo'lda
barchangizga omad, sog'lik va mustahkam iroda tilayman.

Qani, aziz bolajonlar, ayting-chi, mendan nimalarni
o'rgandingiz?

7- o'quvchi:

Eng avval «Assalom»ni,
Tildan chiqqan kalomni.
Joyin bilib so'zlashni,
Yaxshilikni ko'zlashni.

8- o'quvchi:

Bilim — ziyoligini,
Ulug'ligin oftobning
Vatanning qutlug'ligin,
Azizligin kitobning.

«Alifbe» kitobi:

Balli, ey dili oqlar,
Fan, bilimga chanqoqlar.
Minnatdorman sizlardan,
Baxtli o'g'il-qizlardan.
Bolajonlar, siz mendan,
Ko'p narsalar bildingiz.
Bilim to'la konimdan,
Dur-u gavhar terdingiz.

Fursat yetdi siz bilan,
Xayrlashib ketaman.
Do'stim — «O'qish» kitobni,
Sizlarga topshiraman.

«O'qish» kitobi:

Assalom, «Alifbe»jon,
Xat-savodning onasi.
Bu davraga yig'ildi,
Bilimdonlar sarasi.
Tanushtirsam o'zimni,
«O'qish» kitob bo'laman.
Nutqingiz bo'lsa, go'zal,
Quvonchlarga to'laman.

O'quvchilar:

Xayr, «Alifbe»jonim,
Rahmat yo'llab qolamiz,
Omon bo'lgin, biz senga
Oq yo'l tilab qolamiz!
«Dilxiroj» kuyiga o'quvchi qizlar raqsga tushishadi.

(*Shundan so'ng o'quvchilar tomonidan «Bo'g'irsoq» ertagiga yangicha talqinda ishlangan sahna ko'rinishi namoyish etiladi. Sahna ertakka mos bezatilib, ishtirokchi o'quvchilar qahramonlar liboslarini kiyishadi*).

Ertakchi bola: — Bor ekan-da, yo'q ekan, och ekan-da, to'q ekan. Qadim zamonda katta o'rmonda chol bilan kampir yashagan ekan. Bir kuni chol kampirini chaqirib shunday debdi:

— Kampir, Bo'g'irsoqvoy ham yetti yoshga kirib qoldi. Uni o'rmon mактабига bersak bo'lardi.

— Mayliku-ya, lekin Bo'g'irsoqvoy o'qishni xohlarmikan? — debdi kampir.

Ota-onasining o'zaro suhbatini eshitib turgan Bo'g'irsoqvoy esa:

— Albatta, o'qishni xohlayman. Maktabga borsam, a'lo baholarga o'qiyman, — debdi.

Shunday qilib, Bo'g'irsoq maktabda o'qiy boshlabdi. Dam olish kunlarining birida u uyida o'tiraverib zerikib ketibdi.

— Bir o'rmonni aylanib kelay-chi, — deya uylaridan uzoq bo'Imagan o'rmonga yo'l olibdi. Bo'g'irsoqvoy qo'shiq aytib, qushlarni tomosha qilib ketayotgan ekan, oldidan Quyon chiqib qolibdi.

— Bo'g'irsoq, Bo'g'irsoq, men seni yeyman, — debdi Quyon.

— Meni yema, endigina 1- sinfga bordim-ku, — debdi Bo'g'irsoqvoy.

— Yo'g'-e, unda seni sinab ko'raman. Sinovdan o'tsang, yemayman. Qani, ayt-chi, matematikadan nimalarni bilding?

— Qo'shish, ayirish, raqamli do'stlarimni taqqoslashni o'rgandim.

— Sening do'stlaring bormi?

— Ha, mana ular. Noldan 9gacha bo'lgan sonlar.

«0» raqami rasmini boshiga kiyib olgan o'quvchi she'r o'qiydi:

Shaklim mening dumaloq,

Bir o'zim yo'q narsaman.

Oldimda turgan sonni,

O'n marta oshiraman.

«1» raqami:

Eng oldinda turaman,

Bo'yimga bir qarab qo'y.

Tartib sonlar ichida

Birinchiman, bilib qo'y.

«2» raqami:

Qomatimni ko'rganlar

Qiyos etar oqqushga.

Mendan dir-dir titraydi,

Ixlosi yo'q o'qishga.

«3» raqami:

Bilimingni baholab,

Noiloj qoniqaman.

Qachon mendan o'tar deb,

Ko'z tikib toliqaman.

«4» raqami:

To'ntarilgan stolga

O'xshab ketar bo'y-bastim.

Ismim «yaxshi» — to'rtta harf,

Uchdan keyinman, do'stim.

«5» raqami:

Meni derlar besh soni —

A'llochilarning joni.

Olti sonidir akam,

Uch-to'rt sonlari ukam.

«6» raqami:

Qorni semiz, dumaloq

Beshdan keyin turaman.

Juft sonlar qatorida

Uchinchisi bo'laman.

«7» raqami:

Boshga tutib soyabon,
Belbog'cha boylaganman.
Hisob-kitobga do'stlar,
O'zimni shaylaganman.

«8» raqami:

Ipak qurt pillasidek,
Qo'sh halqaga o'xshayman.
O'zgarmas qiymatim lek,
Oyoq osmon tursam ham.

«9» raqami:

Shaklim o'xshar vergulga,
Oltiga qarindoshman.
Bir xonali sonlarga,
Shu yoshdan karvonboshman.

Bo'g'irsoq: — Men mana shu do'stlarim yordamida misol, masalalar tuzib, yozishni, hisoblashni o'rganib oldim.

Quyon: — Barakalla, Bo'g'irsoq. Men seni yemayman. Sen aqli bo'lib qolibsan.

Bo'g'irsoq o'rmon aylanishda davom etayotgan ekan, oldidan Bo'ri chiqib qolibdi:

— Men seni yeyman! Qornim juda och, — debdi Bo'ri.
— Meni yema, senga mактабда o'rganganlarimni aytib beraman, — debdi Bo'g'irsoqvoy.
— Maktabga бordingmi? Unda senga savol beraman. Javob bersang, qo'yib yuboraman. Xo'sh, ayt-chi, «Alifbe»ni tugatibsan, unda nechta harf bor ekan? — debdi Bo'ri Bo'g'irsoqni savolga tutib.

— 29 harf va tutuq belgisi. Harflarning oltitasi unli, qolganlari undosh. Barcha harflardan so'zlar tuzib, o'qiy olaman, — debdi Bo'g'irsoq.

— Barakalla, meni qoyil qoldirding. Senga ruxsat, ketaver. Bo'g'irsoq xursand bo'lib ketayotgan ekan oldidan «Qizil qalpoqcha» chiqib qolibdi.

— Salom, Qizil qalpoqcha, — debdi Bo'g'irsoq.
— Salom, Bo'g'irsoqjon.
— Qizil qalpoqcha, agar bilsang, men maktabga boryapman. O'qish-yozishni, ingliz tilini o'rganyapman!
— Hali shunaqami, unda savollarimga javob bergin-chi, what is your name (vot iz yo neym)?
— My name is Bougirsoq (may neym iz Bo'g'irsoq).
— How old are you (hau old a yu)?
— I am seven (ay em sevn).

— Barakalla, Bo'g'irsoq. Ingliz tilidan yana nimalarni o'rganding?

— Hozir ko'rsataman!

(*Hamma bolalar birgalikda harakat bilan raqamlar haqida quyidagi she'rni aytishadi*).

One, one, one — little dogs run (uon, uon, uon — litl dogz ran).

Two, two, two — cats see you (tu, tu, tu — ketz si yu)!

Three, three, three — birds on the tree (sri, sri, sri — byordz on ze tri).

Four, four, four — rats on the floor (fo, fo, fo — retz on ze flou).

— Barakalla, Bo'g'irsoq. Sen mактабда juda foydali narsalarni o'рганаютган ekansan. Bundan keyin ham «a'lo» baholarga o'qigin, xayr!

Bo'g'irsoq **Qizil** qalpoqcha bilan xayrlashgach, kattakon Ayiqqa duch kelibdi.

— Bo'g'irsoq, Bo'g'irsoq men seni yeyman. Qornim juda och, — debdi Ayiq ham.

— Meni yema. Maktabda endigina «Alifbe»ni tugatib, savod chiqargan bo'lsam, — debdi Bo'g'irsoq:

— Xo'sh, unda senga atrof, borliq haqida savol beraman. Topa olsang, yemayman. Ayt-chi, hayvonot dunyosini o'rgandingmi?

— Albatta. Hayvonlar uy va yowyoи hayvonlarga, parrandalar va hasharotlar, dengiz jonivorlariga ajratiladi. Masalan, sen — yovvoи hayvonsan.

— Barakalla. Maktabda faqat «5» bahoga o'qigin, — debdi Ayiq.

Bo'g'irsoqning oldidan ayyor Tulki chiqib qolibdi:

— Voy, Bo'g'irsoqjon, qayerga ketyapsan?

— O'rmonda sayr qilib yuribman.

— Vaqtida keiding, qornim juda ochdi-da, o'ziyam. Men seni yeyman, — debdi mug'ombir.

— Meni yemagin, senga maktabda o'rgangan maqollarimdan aytib beraman, — debdi Bo'g'irsoq.

— Iye, sen hali maktabga boardingmi? Mayli, aytaqlol.

— Bilim — baxt keltirar. Ona yurtинг — oltin beshiging. Kitob — bilim bulog'i.

— Yaxshi, yaxshi. Faqat qulog'im yaxshi eshitmayapti, maqolingni burnimga chiqib aytaqlol, — debdi Tulki.

— Voy ayyor tulki-yey, nima, meni ertak o'qimagan, eshitmagan deb o'ylaysanmi?! Maktabimizda sening

nayranglaring haqida juda ko'p ertak o'qiganmiz. Meni laqillatmay qo'yaqol, — debdi Bo'g'irsoq.

— Eh, hozirgilar buncha aqli bo'lmasa. Bu ketishda ochimdan o'lishim hech gapmas.

O'rmonni bir aylanay-chi, menbop laqmalar ham topilib qolar.

Ertakchi bola: — Tulki shunday deya o'rmonga ravona bo'libdi. Bo'g'irsoqvoy esa ilmning qanday kuchga ega ekanini ko'rib, yana-da a'lo o'qishga bel bog'labdi.

Aziz bolajonlar, siz ham kuchingizni ilm olishga sarflang. Shunda yurtimiz farovonligiga hissa qo'shib, kelajakda o'z ishingizning ustasi bo'lasiz va albatta, baxtiyor, farovon yashaysiz!

1- o'quvchi: — Bilasizmi, bolalar dunyoning ayrim davlatlarida turli notinchliklar, urushlar bo'layotgani bois, qanchadan-qancha tengdoshlarimiz ta'lim ololmayaptilar.

2- o'quvchi: — Shunday ekan, biz yurtimizdagи tinchlikning qadriga yetishimiz, ona Vatanimizga munosib farzandlar bo'lish uchun yaxshi o'qishimiz kerak.

3- o'quvchi: — Endi tushundim, bilim olish biroz mashaqqatl bo'lsa ham, intilish, o'rganish kerak ekan.

(*Bayram so'ngida 1- sinf musiqa darsida o'rganilgan, Minhojiddin Mirzo she'ri Dilorom Omonullayeva musiqasi asosida bastalangan «Aziz bo'ston — O'zbekiston» ashulasi o'quvchilar tomonidan ijro etiladi*).

BARKAMOL AVLOD — YURT TAYANCHI

Maqsadlar: 1- sinf o'quvchilarining savod o'rgatish jarayonida o'rganganlari va iqtidorini namoyish etish, interfaol usullar orqali bilimlarini sinash, yosh avlodni Vatanga muhabbat, ota-onani, ustozni qadrlash, maktabni sevish, maktab mulkini ko'z qorachig'idek asrash ruhida tarbiyalash, o'quvchilarning darslarga qiziqishlarini oshirish, kitobga mehr uyg'otish; og'zaki nutq malakalarini rivojlantirish.

O'quvchilar musiqa sadolari ostida zalga kirib keladilar.

O'qituvchi so'zi.

Qasamyod.

1- o'quvchi: — Biz, 1- «A» sinf o'quvchilari «Alifbe» kitobimizdan savodimizni to'liq chiqargan kundan boshlab, ona tili, o'qish, matematika va boshqa fanlarni o'qish arafasida, 9 yillik umumiy o'rta ta'lif davrida barcha fanlarni a'lo va yaxshi baholarda o'qishga, namunali xulqimiz bilan barcha o'quvchilarga o'rnak bo'lishga;

2- o'quvchi: — Maktab o'quvchilari o'rtasida o'tkaziladigan fan olimpiadalari, «Bilimlar bellashuvi», Zulfiya nomidagi Davlat mukofoti uchun tanlovda, «Umid nihollari» sport o'yinlarida faol ishtirok etib, maktabimiz nomini tuman, viloyat, Respublika miqyosida tanitishga, barcha fan o'qituvchilari bergan bilimlarni oqlashga;

3- o'quvchi: — Davlatimiz bayrog'i, gerbi va madhiyasiga sodiq qolishga, Prezidentimiz aytganidek, elim deb, yurtim deb yonib yashaydigan, Vatanimiz taraqqiyoti uchun o'z hissasini qo'shadigan komil inson bo'lishga, Vatanimizni ko'z qorachig'idek asrashga, ota-onamiz orzu qilgandek farzand bo'lishga, maktabimiz rahbari, fan o'qituvchilari va ota-onalarimiz oldida tantanali ravishda qasamyod qilamiz, qasamyod qilamiz, qasamyod qilamiz!

1- o'quvchi:

Quyoshdek shu'la sochgan,
Bilimga keng yo'l ochgan,
Sizgadir ushbu kalom,
Muallimlar, assalom!

2- o'quvchi:

Kundai yorug' darsxona,
Biz farzandmiz, siz — ona.

Bo'lib bizga parvona,
Dilda ardoqli kalom
Ona maktab, assalom!

3- o'quvchi:

Tanitib yurt jahonga,
Erk bergen har insonga.
Qaytdik din-u iymonga
Dilda ardoqli kalom
Mustaqil yurt, assalom!

Qo'shiq va raqs: «Alifbomiz bayrami».

4- o'quvchi: — Biz, 1- sınıf o'quvchilariga Yurtboshimiz tomonidan 12 nomdag'i o'quv qurollari va darsliklar sovg'a qilindi. Buning uchun behad minnatdormiz.

5- o'quvchi: — Prezidentimiz Islom Karimovga barcha o'quvchi o'g'il-qizlari, O'zbekistonning ilmga chanqoq yoshlari nomidan bizlarga qaratayotgan alohida mehr-muhabbati, g'amxo'rligi hamda e'tibori uchun tashakkurimizni izhor etamiz. Barchamiz Vatanimiz, xalqimiz va Yurtboshimiz oldidagi farzandlik burch va vazifalarimizni a'lo baholarga o'qishimiz, turli sohalardagi yutuqlarimiz bilan, albatta, ado etajakmiz!

Hamma:

Ona O'zbekiston kelajagimiz,
A'lo o'qishdir bizning burchimiz.

Sahna ko'rinishi.

O'rmon. Jodugar kampir qo'lini peshonasiga qo'yib, uzoqdan kelayotganlarni kuzatmoqda. So'qmoq bo'ylab ketayotgan «Ona tili», «O'qish», «Matematika», «Husnixat» va «Ingliz tili» kitoblarini Jodugar so'roqqa tutdi:

— Xo'sh, menga tegishli so'qmoqdan o'tishga sizlarga kim ruxsat berdi? Qayoqqa ketyapsizlar?

«O'qish» kitobi: — Buvijon, biz bolalar huzuriga, «Alifbe bayrami»ga ketmoqdamiz. Uzr, bu so'qmoq sizga tegishli ekanligini bilmabmiz.

Boshqa darsliklar ham uning gapini ma'qullashadi.

Jodugar: — Men sizlarga bir necha savol beraman, agar shu jumboqlar javobini topsangiz, yo'lingizda davom etasizlar.

Darsliklar bir-biriga qarab jim qolishadi. Shunda:

«Ona tili» kitobi: — Kelinglar, jodugarning shartini birgalashib bajaraylik, yo'qsa bolalar bizni kutib qolishadi.

Darsliklar: — Rozimiz, bувijon, aytin shartingizni!

Jodugar: — Bo'limasa eshititing. Asli o'zi o'rmonda tug'ilgan, ammo daryoda yashaydi. (*Darsliklar o'zaro maslahatlashadi, so'ng jodugarning jumbog'iga javobni «O'qish» kitobi beradi*).

«O'qish» kitobi: — Adashmasam, buvijon, bu sizning qayig'ingiz. U o'rmondag'i daraxtlardan yasaladi, keyin esa daryoda suzadi.

Jodugar: — Hi-hi-hi. Topdilaring-a. Juda bilag'on ekansizlar-ku. Endi qiyinrog'idan bermasammi, o'ylagunlaringga qadar bayramlaring ham tugaydi.

Hamma darsliklar: — Tezroq ayta qoling.

Jodugar: — Mana shu turgan joydan hov anovi uzoqda ko'rinib turgan archa daraxtigacha bo'lgan masofani necha qadam chiqishini aytib bera olasizmi?

Darsliklar o'ylanib qolishdi. Shunda «Matematika» kitobi so'zlaydi.

«Matematika» kitobi: — Buvijon, bu yerdan archa daraxtigacha bo'lgan so'qmoq yo'l uch ming qadam keladi.

Jodugar: — Noto'g'ri aptyapsan. O'zingni bilimdon ko'rsatishga urinma!

«Matematika» kitobi: — Yo'q, buvijon, gaplarim to'g'ri. Ishonmasangiz, o'zingiz sanab ko'ring.

Jodugar: — Mayli, o'zim sanab ko'raman. Agar kam yoki ortiqcha chiqsa, sizlar mening o'ljamga aylanasizlar.

Shunday qilib darsliklar jodugarni aldab yo'lga chiqishibdi.

«O'qish» kitobi:

Salom, aziz do'stlarim,
Siz bilan o'rtoq bo'lay.
Mehrim qo'yib sizlarga,
Shodlikka, zavqqa to'lay.
Hikoya, ertak, she'rilar,
Hatto topishmoqlar bor.
Tez aytish-u hikmatlar,
Menda barchasi bisyor.

«Ona tili» kitobi:

Ey, kichkintoy do'stginam,
Bilib ol ona tiling.
Angla qoidalarni,
Boyib ketar biliming.
To'g'ri, chirolyi yozish,
Bilsang asil shiorim.
Unga amal qilganga,
Bag'ishlaydurman borim.

«Husnixat» daftari:

Har bir harfning shaklin, uslubin,
Erinmasdan o'rgatay sizga.
Nuqta, vergul, so'roq, xat boshin,
To'g'ri qo'ying, yarashar bizga.

Aniq, ravon hamda bexato,
Harf yozilsin barchasi briday.
Toza tuting daftarlarni siz,
«Husnixat»ning talabi shunday.

«Matematika» kitobi:

Zukko, dono do'stlarim,
Aqlingizni charxlayman.
Misollarni tez yeching,
Topqirlilikka chorxlayman.
Zehningiz ham oshadi,
Sanashda hech shoshmaysiz.
Hisob-kitob ishida
Hech qachon adashmaysiz.

«Chet tili» kitobi:

Balki orzu qilarsiz
Ko'ray deb uzoq elni.
Buning uchun, avvalo,
O'rgananing chet tilini.

«O'qish» kitobi: — Aziz o'quvchilar, biz, kitoblar sizning bayramingizga yetib kelguncha Jodugarning sinovidan o'tdik. Endi 4 oy davomida olgan bilimlaringizni sinab ko'ramiz.

6- o'quvchi:

Ona Vatanimiz — muqaddas oshyon,
Shu aziz diyorning posbonlarimiz.
Oqlaymiz chin dildan farzandlik burchin,
Mard, botir, fidoyi o'g'lonlarimiz.

7- o'quvchi:

Shu yurt deb, shu el deb tashlaymiz qadam,
Jo'shar xalq mehridan qalbda alanga.
Yurtimiz hech kimga bo'lmaydi qaram,
Jonimiz fidodir qutlug' Vatanga.
(Vatan haqida qo'shiq ijro etiladi).

«O'qish» kitobi: — Bolajonlar, maqollar, topishmoqlar, tez aytishlar ham bilasizlarmi? Qani, bir aytib beringchi?

*O'quvchilar maqol, tez aytish, topishmoqlar aytishadi.
(So'ngra ustoz haqida qo'shiq ijro etiladi).*

«O'qish» kitobi: — Endigi navbatni ingliz tili kitobiga beraman.

«Ingliz tili» kitobi: — O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori asosida 1- sinflarda ingliz tili darslari o'tilmoqda. Xo'sh, aziz bolajonlar, siz bu darslikdan nimani o'rganyapsiz?

O'quvchi:

In the month of September
(*In ze manz of Septembe*)
As you, of course, remember
(*Ez yu of ko'uz rimembe*)
We have less time for fun
(*Vi hev les taym fo fan*)
Because the study has begun.
(*Biko'uz ze stadi hez bigan.*)

8- o'quvchi:

New things to learn,
(*Nyu sings tu lo'n,*)
A new friend to meet.
(*E nyu frend tu mit.*)
A new song to sing
(*E nyu song tu sing*)
New joys to great.
(*Nyu joyz tu greyt*).

«Ingliz tili» kitobi: — Barakalla, bolajonlar, ingliz tili fanidan yana nimalarni bilasizlar?

O'quvchilar ingliz tilida sanaydilar, inglizcha qo'shiqlar ijro etishadi.

9- o'quvchi:

Savodxonlik bayrami
Tugab borar shu onda.
Dil so'zlari aytdik biz,
Rahmat deymiz hammaga.

10- o'quvchi:

Ona yurtim, ormon bo'l,
Shudir yolg'iz tilagim.
Sen uchun, xalqim uchun,
Yonib yashar yuragim.

11- o'quvchi:

Xayr, aziz mehmonlar,
Ota-onas, ustozlar,
Tilda zavq, dilda surur,
Tashrif uchun tashakkur.
Barchangizga ming rahmat,
Bo'ling doim salomat!

«VATAN XIZMATIGA HAMISHA SHAYMIZ»

Sinf bayramona bezatilgan, o'quvchilar musiqa sadolari ostida O'zbekiston Respublikasi bayrog'ini olib kiradilar.

O'zbekiston Respublikasining madhiyasi ijro etiladi.

1- boshlovchi:

Assalom, ustozlar, aziz mehmonlar,

Davraka yig'ilgan qalbi quyoshlar.

Sizga dildan ta'zim, dildan ehtirom,

Bayramga jam bo'lgan do'stlar, assalom.

2- boshlovchi: — Assalomu alaykum, hurmatli ustozlar, qadrli mehmonlar, aziz o'quvchilar.

1- boshlovchi: — Bugun Vatan himoyachilari kuni munosabati bilan Qurolli Kuchlarimiz tashkil etilganining 23 yilligiga bag'ishlangan tadbirimizga...

Birgalikda: — Xush kelibsiz.

2- boshlovchi: — 1991- yil 1- sentabr. Asriy orzu-umidlar ushaldi. O'zbekiston Respublikasi mustaqilligi qo'lga kiritildi. Mustaqil davlat sifatida o'z tili, bayrog'i, gerbi va madhiyasiga ega bo'ldi.

1- boshlovchi: — Xalqimiz o'zining ulug' maqsadi — ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayat qurish yo'lida ulkan ishlarga bel bog'ladi.

O'quvchi:

Shukrkim, sendayin bir jahonim bor,

Onamday mehribon jonajonim bor.

Seni kuylayman va sen uchun yashayman,

Toki qalbda qonim, tanda jonim bor.

Ey mening shuurim, so'nmas iymonim,

Sadqadir senga jon, O'zbekistonim.

O'quvchi: — Vatan muqaddas dargoh. Uning har bir qarichi biz uchun azizdir. Shu yurtda tug'ilib, o'sib, shu yurtda kamol topgan zot borki, umr bo'yи unga nisbatan buyuk muhabbat bilan yashaydi.

O'quvchi: — «Tinch elning bog'i gullar», deydi donishmandlarimiz. Shukrona aytamizki, Vatanimiz tinch, yurtimiz obod. Osoyishtalik tufayli kundan kun rivojlanib borayotgan davlatimiz jahonga yuz tutmoqda.

O'quvchi: — Ha, to'g'ri aytasiz, tinchlik — ulug' ne'mat. Tinchlik bor joyda, bolalar kulgsi jaranglab turadi. Hayot gullab-yashnaydi. Bizning mana shunday osoyishtaligimizni qo'riqlayotgan harbiy askarlarimizga bugun tasannolar aytamiz. Ular tufayli yurtimizda osuda tonglar otmoqda.

1- boshlovchi: — Har bir davlat o'z xavfsizligini ta'minlash, yurt tinchligini saqlash maqsadida o'z armiyasini shakllantiradi. O'zbekiston Respublikasining Qurolli Kuchlari 1992- yil 14-yanvarda tashkil topgan.

O'quvchi: — O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 125- moddasida «O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari O'zbekiston Respublikasining davlat suverenitetini va hududiy yaxlitligini, aholining tinch hayoti va xavfsizligini himoya qilish uchun tuziladi. Qurolli Kuchlarning tuzilishi va ularni tashkil etish qonun bilan belgilanadi», deyilgan.

O'quvchi: — O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 126- moddasida esa «O'zbekiston Respublikasi o'z xavfsizligini ta'minlash uchun yetarli darajada qurolli kuchlarga ega» ekani ta'kidlangan.

(Askar kiyimida)

Dunyoda shod-baxtiyorman —

O'zbekistonim bor mening.

Bog'lari Eram misol,

Jannatmakonim bor mening.

Vatan mehri bilan yenggan,

Telba Doro lashkarini

Cho'pon yigit — Shiroqdayin,

Zo'r pahlavonim bor mening.

Ona yurtim xalos etgan,

Chingiz, mo'g'ul zulmidan.

Na'rasи ko'kni titratgan,

Sohibqironim bor mening.

O'quvchi: — «Kimki o'zbek nomini, o'zbek millatining kuch-qudratini, cheksiz imkoniyatlarini, uning bashariyat rivojiga qo'shgan hissasini anglamoqchi bo'lsa, Amir Temur siymosini eslashi kerak...», deya ta'kidlagan Yurtboshimiz.

O'quvchi: — O'g'lonlar qadim-qadimdan Vatan himoyachisi, yurtning suyangan tog'i bo'lib kelgan. Ular bolaligidanoq kamonbozlik, nayzabozlik, merganlik sirlarini o'rganishgan.

O'quvchilar «O'zbekiston posbonlari» (*Miraziz A'zam*) she'rini aytib beradilar.

(«Vatan posbonlari» qo'shig'i ijro etiladi).

1- boshlovchi: — Bugun Qurolli Kuchlar safida bizning mard, jasur akalarimiz yigitlik burchini o'tashmoqda. Ular tufayli yurtimizda osoyishtalik hukmron.

2- boshlovchi: — Mustaqillik yillarda armiyamiz har jihatdan takomillashtirildi. Eng zamonaviy harbiy texnika va asbob-uskunalar bilan ta'minlandi, askarlar uchun barcha shart-sharoitlar yaratildi.

1- boshlovchi: — O'zbekiston Respublikasining Qurolli Kuchlari Quruqlikdagi qo'shinlar, Havo hujumidagi mudofaa qo'shinlari, Harbiy havo kuchlari, Maxsus qo'shinlar va boshqa harbiy tuzilmalardan tashkil topgan.

2- boshlovchi: — Bundan ko'rinib turibdiki, bizning qudratli armiyamiz Vatanimiz sarhadlarini, mamlakatimizni har tomonlama ishonchli himoya qila oladi.

O'quvchi: Muqaddas burch – Vatanni

Matonat-la asramoq.

Mustaqil yurt – jon-tanni,

Mehr-u ont-la asramoq.

O'quvchi: Ona yurt deb kun-u tun,

Osonmas safda turmoq.

Ozod, obod Vatanda

Ogoh bo'lib ot surmoq.

O'quvchi: — Hadislarda ham Vatanni sevmay turib, uni himoya qilib bo'lmaydi, uni yurak-yurakdan sevish shart, bu esa tinchlikning asosiy poydevorlaridan biri ekani keltirilgan. Zero, Vatanni sevmoq iymondandir.

Maqollar.

1. Vatan — muqaddas, uning har qarichi aziz.

2. Vataning tinch — sen tinch.

3. Tinchlik bilan el ko'karar,

Yomg'ir bilan yer ko'karar.

4. Yurt qo'risang o'zarsan,

Qo'rimasang to'zarsan.

5. El qudrati — chin qudrat,

Vatan tuprog'i qimmat.

1- boshlovchi: — Afsuski, Vatanimiz ravnaqini, ozodligini, obodligini ko'rolmaydigan yovuz kimsalar ham uchrab turadi. Ularning tinch-osuda hayotimizga rahna solish maqsadida amalga oshirgan bir qancha terroristik harakatlarida vatandoshlarimiz, yurtimiz posbonlari mardlarcha halok bo'ldi. Bu insonlar tom ma'noda Vatan himoyachilari edilar. Ularning

porloq xotirasi qalbimizda mangu yashaydi. Biz ular bilan faxrlanamiz.

O'quvchi: Qoyałar-u dalalardan chegaramiz o'tadi,
Balki biror pastqam yerda dushman pisib yotadi.

Vatanga qasd qilganlar niyatiga yetmaydi,
Mustahkamdir chegaralar, biror g'anim o'tmaydi.

O'quvchi: Chegarani qo'riqlar eng mard yigitlar,
Yuragi olov-u, asli burgutlar.

Sezgirlik, epchillik eng zarur xislat,
Vatanini sevar shunqorlar behad.

1- boshlovchi: — Mustaqil O'zbekistonimiz Qurolli Kuchlari safida xizmat qilish har bir farzand uchun sharaf, muqaddas burchadir. Botir askar bo'lish uchun chuqur bilim olishimiz, sport bilan shug'ullanib, chiniqishimiz zarur. Ana shundagina biz chinakam yurt posboni bo'lib yetishamiz.

Hamma: Bugun bizlar barkamol avlod,
Shu Vatanning suyanch ardog'i.
Azim chinor bo'lsa gar Vatan,
Bizlar uning ko'rki, yaprog'i.

2- boshlovchi: — El-u yurt, Vatan tinchligi yo'lida doim hushyor O'zbekiston posbonlari, bayramingiz muborak bo'lsin.

(*Hamma birgalikda: «Men, albatta, serjant bo'laman» qo'shig'ini ijro etadi*).

1- boshlovchi: — Qadrli mehmonlar, aziz ustozlar. Barchangizga sog'lik, baxt-omad tilagan holda Vatan himoyachilari kuni bayrami munosabati bilan o'tkazilgan tantanali kechamizga yakun yasaymiz.

2- boshlovchi: — Vatanimiz tinch, osmonimiz musaffo bo'lsin. Ona yurtimiz osoyishtaligini himoya qilayotgan jasur o'g'lonlarimiz doimo omon bo'lsinlar! Yana bayramlarda ko'rishguncha xayr.

*9- fevral — Alisher Navoiy, 14- fevral —
Zahiriddin Muhammad Bobur tavallud topgan kun*

BUYUK BOBOLARGA MUNOSIB AVLOD BO'LAMIZ

Mazkur tadbir yosh avlodni ulug' ajdodlarimizga hurmat ruhida tarbiyalash, o'quvchilar qalbiga milliy va umuminsoniy qadriyatlar, ezgulik, insonparvarlik tuyg'ularini singdirish, ularning hayoti va ijodi, qoldirgan boy merosi hisoblanmish nodir qimmatga ega asarlari hamda hikmatli so'zları bilan tanishtirish maqsadida tashkil etiladi.

Tadbir o'tkaziladigan joy ulug' allomalar — Alisher Navoiy va Zahiriddin Muhammad Boburning portreti, ularning hikmatli so'zları, ruboilyari yozilgan plakatlar bilan bezatilgan. Mayin kuy taralib, sahnaga ikki boshlovchi chiqib keladi.

1- boshlovchi: — Assalomu alaykum, mehridaryo ustozlar, aziz mehmonlar, qadrli o'quvchilar!

2- boshlovchi: — Buyuk ajdodlarimiz Alisher Navoiy bobomizning 575, Zahiriddin Muhammad Boburning 533 yilligiga bag'ishlab o'tkazilayotgan kechamizga xush kelibsiz!

1- boshlovchi: — Millatimiz faxri va g'ururi bo'lmish ikki bobomizni yod etish, ularning asarlaridan ta'lif-tarbiya olish har bir o'quvchining burchidir.

2- boshlovchi: — Do'stlarimiz ularning hayoti, bolalik yillarda ta'lif-tarbiya olishga bo'lgan qiziqishi va iqtidori haqida ko'plab ma'lumotlar to'plashgan. Keling, ularni tinglaymiz.

1- o'quvchi: — 1441- yil 9- fevralda Hirot shahrida zamonasining ilg'or, o'qimishli kishisi bo'lgan G'iyyosiddin Kichkina oilasida dunyoga kelgan Alisher Navoiy bolaligidanoq zehni o'tkirligi bilan ko'pchilikning e'tiboriga tushgan.

2- o'quvchi: — Eng avvalo, odobli, xushmuomala bo'lib, bilim olishni sevgan va juda ko'p she'rni yoddan bilgan.

3- o'quvchi: — Bobomiz turkiy tilda yozgan asarlariga «Navoiy», forsiydagilariga esa «Foni» taxallusini qo'ygan.

4- o'quvchi: — Nazm mulkining sultoni nafaqat shoir, balki davlat arbobi ham bo'lgan. Husayn Boyqaro saroyida vazir lavozimida ishlab, ariqlar qazdirgan, shifoxona va kutubxonalar qurdirishga alohida e'tibor qaratgan.

5- o'quvchi: — Hazrat Navoiy eldan yordamini ayamagan, o'z mablag'i hisobidan ko'plab madrasa, masjid va hammom qurdirgan.

6- o'quvchi: — Bobomizga «Inson qalbining quvonch-u qayg'usini, ezgutlik va hayot mazmunini Navoiydek teran ifoda etgan shoir jahon adabiyoti tarixida kamdan-kam topiladi», — deb Yurtboshimiz eng to'g'ri ta'rifni bergan.

1- boshlovchi: — Buyuk ajodolarimizning bizga qoldirgan ulkan merosi ichida «Xamsa» va «Boburnoma» asarlari alohida ahamiyatga ega. Sinfdosollarimiz adabiyotning bu ikki durdonasi haqida gapirib berishadi. (*O'quvchilar tayyorlagan ma'lumotlarini taqdim etishadi*).

2- boshlovchi: — Endi esa Tursunboy Adashboyevning «Navoiy bobomlar» she'riga navbat beramiz.

1- o'quvchi:

Hirot tuprog'ida voyaga yetgan,
«Qush tili» yo'llarini munawar etgan,
Yillar to'zonidan sog'-omon o'tgan
Navoiy bobomlar
Buyuk odamlar.

2- o'quvchi:

«Xamsa»si ko'ngilni shamdek yoritgan,
Tilimizni ko'rkmak, boy etgan,
Mag'rib-u mashriq ham iftixon etgan
Alisher bobomlar
Qutlug' qadamlar.

3- o'quvchi:

Dostonlari chiqmagay yoddan,
So'rang Majnun, Farhoddan,
Layli, Shirin qaddi shamshoddan,
Navoiy bobomlar
Buyuk odamlar.

4- o'quvchi:

Mir Alisher otash zabondir,
Umri boqiy omon-omondir,
G'azallari fidoyi — jondir,
Navoiy bobomlar
Qutlug' qadamlar.

(«Alisher va bulbul» kichik sahna ko'rinishi namoyish etiladi.
O'quvchilar mifik darsliklarida keltirilgan Navoiy ruboilyaridan namunalar aytishadi).

1- boshlovchi: — Endi esa bobomiz Zahiriddin Muhammad Boburning hayot yo'liga oid ma'lumotlarga to'xtalsak.

1- o'quvchi: — 1483- yil 14- fevalda Andijonda Umarshayx Mirzo xonadonida tug'ilgan, shahzodalarga xos ta'lif-tarbiya olgan Zahiriddin Muhammad Bobur 12 yoshida taxtga o'tiradi.

2- o'quvchi: — Bobur toj-u taxt uchun bo'lgan urushlar tufayli Andijondan chiqib ketib, Hindistonda buyuk boburiylar

sulolasiga asos solgan. U yerda qudratli sultanat tuzib, davlatning gullab-yashnashida ulkan hissa qo'shgan shoh hisoblanadi. Shoir sifatida esa ko'plab nasriy va she'riy asarlar yaratgan.

3- o'quvchi: — O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimov «Bobur biz uchun tom ma'nodagi buyuk madaniyat, oliv darajadagi sharqona odob va axloq timsolidir», deya munosib ta'rif bergan.

2- boshlovchi: — Zahiriddin Muhammad Bobur qalamiga mansub ruboilarni o'quvchilarimiz yod olishgan. Keling, tinglaymiz.

1- o'quvchi:

Har kimki vafo qilsa, vafo topqusidur!

Har kimki jafo qilsa, jafo topqusidur!

Yaxshi kishi ko'rмагай yemonliq hargiz,

Har kimki yomon bo'lsa, jazo topqusidur!

2- o'quvchi:

Kim yor anga ilm, tolibi ilm kerak,

O'rgangali ilm tolibi ilm kerak!

Men tolibi ilm-u tolibi ilme yo'q,

Men bormen ilm tolibi ilm kerak.

1- boshlovchi: — Bu kabi ajoyib ruboilarni bitgan bobomiz Hindistonda shoh bo'lsa-da, bir umr Vatanini, uning tuprog'ini, bag'rikeng odamlarini sog'inib yashagan.

2- boshlovchi: — Buni navbatdagagi kichik sahna ko'rinishi orqali yana bir bor esga olamiz. («*Hidi, tilimi va mazasidan» deb nomlangan rivoyatdan kichik sahna ko'rinishi namoyish etiladi*). *Mayin musiqa yangraydi*.

Mirzo Bobur Hindistonning ko'rkmam joyiga bir bog' barpo ettiribdi. Xalq dunyoga dong'i ketgan bu bog'ga «Bog'i Boburiy» deb nom qo'yibdi.

Shoh bir yili qovun ektiribdi. Ikkinci yil ektiribdi, bitmabdi, uchinchi yili ham ektiribdi, baribir qovun bitmabdi.

Boburshoh bo'lsa qovun topishni talab qilaveribdi.

— Bu yil qovun ekib pishirmasanglar, hammangizni jazolayman,
— deya g'azablanibdi.

Bog'boniar nima qilishini bilmay rosa boshlari qotibai. Oxiri Boburshohga bildirmay uzoq Farg'onadan qovun olib kelishga ahd qilishibdi.

Farg'onadan keltirilgan qovunni olib borishibdi. Boburshoh qovunni hidlab ko'rib,

— Qayerda bitgan? — deb so'rabdi.

— «Bog'i Boburiy»da bitgan, — deb javob beribdi bog'bon.

— Yo'q, hidi boshqacha bunday hidli qovun bu yerlarda bitmaydi, faqat bir o'lkada yetiladi, xolos. Sen meni aldayapsan,
— debdi Boburshoh.

— Bu qovun «Bog'i Boburiy»da bitgan, shohim — debdi bog'bon so'zidan qaytmay. Boburshoh qovunni hidlay-hidlay uni tilimlamoqchi bo'libdi. Qovun pichoq tegar-tegmas tarsillab yorilib ketibdi.

— Yolg'on gapirayapsan! Qovunni qayerdan keltirding, ochig'ini aytasan. Bunday qovun faqat men bilgan o'lkazaqına bitadi.

Boburshohni aldab bo'lmasligini bilgan bog'bon rostini aytishga majbur bo'libdi.

— Farg'ona viloyatidan keltirdik, — debdi ko'ziga yosh olib.

Bog'bonning gapidan Boburshohning ko'ngli buzilib yig'lab yuborishiga ozgina qolibdi.

Tole yo'qki jonimga balolig' bo'ldi,

Har ishni ayladim, xatolig' bo'ldi.

O'z yerni qo'yib, Hind sori yuzlandim,

Yo, Rab, netayin, ne yuz qarolig' bo'ldi.

1- boshlovchi: — Alisher Navoiy va Bobur nomida oliyoh, kutubxona va chiroysi xiyobonlar qad rostlagan.

2- boshlovchi: — Biz esa yanada puxta bilim olib, ularga munosib avlod, yurt koriga yaraydigan inson bo'lib yetishishimiz lozim. Buning uchun bizga barcha sharoitlar yaratib berilgan. Bobomizning aytgan hikmatli so'zlarini ham yoddan chiqarmasligimiz kerak.

1- o'quvchi:

Odami ersang demagil odami,

Onikim yo'q xalq g'amidin g'ami.

2- o'quvchi:

Nafing agar xalqqa beshakdurur,

Bilki, bu naf o'zungga ko'prakdurur.

3- o'quvchi:

Bordur inson zotida oncha sharaf,

Kim yamon axloqin etsa bartaraf.

4- o'quvchi:

Ko'p demak birla bo'Imag'il nodon,

Ko'p yemak birla bo'Imag'il hayvon.

1- boshlovchi: — Mumtoz adabiyotimiz, tarixiy asarlarimizni mutolaa qilishdan aslo erinmang! Undagi zarra-zarra ganjlarni oling, buyuk ajodolarimizga bosh egib, ularga munosib voris bo'ling, deya bugungi kechamizga yakun yasaymiz.

(Quyida O'zbekiston xalq shoiri Mahmud Toyir qalamiga mansub «Hikmat va ibrat» she'ridan ham mazkur tadbirda foydalaningiz mumkin).

HIKMAT VA IBRAT

Men moziydan hikmat so'radim,
Navoiydan madad so'radim.
Tuproq bo'lib hazrat poyida,
Hikmatidan bir gard so'radim.

Izlaridan chopayin, dedim,
Dilga davlat topayin, dedim.
Baringizning bitta ipini
Ruxsat bering, o'payin, dedim.

So'nmasin nur dillilar dedim,
Dilli bo'lsin bedillar dedim.
Bobolarim hikmatgo'y, orif,
Hikmatga zor ko'ngillar dedim.

Bobur balqib boshimda turdi,
Va lekin ko'z yoshimda turdi.
Dedi: — «Bo'tam, Vatan sog'inchi
Zahar bo'lgan oshimda turdi».

O'ngimdan ham bir oh keldi-da,
So'limdan ham bir oh keldi-da.
Ko'zlarimning ikki chetidan
Ko'zyosh emas, siyoh keldi-da.

Mashrab bo'lib dorda turibman,
Cho'Ipon bo'lib zorda turibman.
Gul yoshimda kul qilsalar ham,
Hur oh bilan — orda turibman.

Bobolarim komilu komron,
Bobolarim ashraful inson.
Hikmatidan ibratlar olib,
Hikmatlanib turibdi jahon.

Siz el ichra omon-omonsiz,
She'riyatda shohi jahonsiz.
Ta'zim Sizga, hazrat Navoiy,
Ta'zim Sizga, hazrati Bobur.

Siz o'zbekka shon ichra shonsiz,
Ori osmon O'zbekistonsiz!

**(«O'zbekiston adabiyoti va san'ati» gazetasi,
2016- yil 5- fevral)**

MUAZZAM, MUNAVVAR, MO'TABAR

Sahna bayramona bezatilgan. Tinchlik va ezgulikka chorlovchi shiorlar, nuroniy keksalarimiz, yosh avlodni, mustaqillikni namoyish etadigan baxtiyor suratlar, plakatlar o'silgan, ekranda mavzuga oid slaydlar ko'rsatiladi. «Inson xotirasi — muqaddas tuyg'u», shiori yozilgan. Tantanali kechaga faxriy keksalarimiz, ota-onalar, o'qituvchi va o'quvchilar taklif etiladi. Musiqa ostida sahnaga kecha boshlovchilari kirib kelishadi.

1- boshlovchi:

Xotira — abadiy, qadr — muqaddas,
Bu ikki kalomni unutmasang bas.
Mehr-u oqibatning egiz farzandi,
Xotira va qadr — biz uchun aziz.

2- boshlovchi:

Oyoqlar ostidagi bu sara tuproq,
Insonlarga quvvat beruvchi kuchdir.
Marhumlarni eslab, ruhin shod etmoq,
Biz farzandlar uchun muqaddas burchdir.

1- boshlovchi: — Assalomu alaykum, qadrlri mehmonlar, ota-onalar, mehribon ustozlar va o'quvchilar!

2- boshlovchi: — 9- may — Xotira va qadrlash kuniga bag'ishlab o'tkazilayotgan «Muazzam, munavvar, mo'tabar» nomli bayram tadbirimizga xush kelibsizlar.

1- boshlovchi: — Tadbirimizni ushbu so'zlar bilan boshlamoqchimiz (slaydda ko'rsatiladi):

Jafokash xalqimiz asrlar davomida ne-ne og'ir sinovlar, mashaqqatlari kunlarni ko'rmadi. O'z ozodligi, erkinligi, tinch hayoti yo'lida kurashib, behisob qurbanliklar bergen otabobolarimiz jasorati tarixiy xotiramizdan hech qachon o'chmaydi.

Islom KARIMOV

2- boshlovchi: — Biz — yoshlarning oldimizda turgan asosiy maqsadlardan biri — o'z tariximizni o'rganishdir. Buyuk tariximizga nazar solsak, 1941—1945- yillardagi Ikkinci jahon urushi davrida o'zbekning mard o'g'loni yurt, oila-farzandlar uchun jonini fido qilib, janglarga kirishgani yodimizga tushadi.

1- boshlovchi: — Hammamizga ma'lumki, Ikkinci jahon

urushida fashist bosqinchilariga qarshi janglarda mardlarcha halok bo'lgan, mamlakatimiz ozodligi va mustaqilligi uchun jon bergen O'zbekistonning barcha o'g'lonlari xotirasini abadiylashtirishni nazarda tutgan holda, Prezidentimizning farmoniga asosan «Xotira va qadrlash kuni» umumxalq bayrami sifatida keng nishonlanib kelinmoqda.

2- boshlovchi: — Shu munavvar kunlarda urush qatnashchilari, mehnat faxriylari, keksa otaxon-u onaxonlarimiz poytaxtimizning qoq markazida joylashgan muazzam Xotira maydoniga tashrif buyurishadi. Ular bir-birlarini qutlug' ayyom — Xotira va qadrlash kuni bilan muborakbod etishadi, o'tganlarni yodga olishadi.

1- boshlovchi: — Diyorimiz o'zining fidoyi, vatanparvar, har qanday yovuz kuchlarni yenga oladigan, opa-singillari-yu aka-ukalarining yonini oladigan jasur o'g'lonlari bilan faxrlansa arziysi. (*O'quvchilar Muhammad Yusufning «Yurtim ado bo'lmas armonlaring bor», Raim Farhodiyning «Tinchlik kerak bizlarga» va Sirojiddin Sayyidning «Xotira maydoni ustunlariga» she'rlarini o'qishadi va tinchlik haqida qo'shiq kuylashadi*).

1- o'quvchi: — Tinchlik — bu muborak so'z, muqaddas kalom. Baxtimiz shundaki, muqaddas zaminimizda osoyishtalik hukm surmoqda. Mamlakatimiz mustaqillikka erishgach, azaliy qadriyatlarimiz tiklanib, ko'plab bayramlarimiz nishonlana boshlandi.

2- o'quvchi: — Ikkinci jahon urushida frontga ketib, ona yurtiga qaytib kelmay, mardlarcha halok bo'lgan yurtdoshlarimizning xotirasini abadiylashtirish maqsadida ochilgan «Xotira maydoni» majmuasi, urushdan qaytmagan 450 mingga yaqin yurtdoshlarimizning nomi bitilgan «Xotira kitobi», ma'rifatparvar bobolarimizni yod etadigan «Shahidlar xotirasi xiyoboni» har doim gayum.

3- o'quvchi: — Xotira maydonidagi Motamsaro ona haykali o'z farzandini qonli urushga kuzatib, intizor bo'lib kutgan munis ayolning g'amgin timsoli. Uning qiyofasida urushning barcha dahshatlari aks ettirilganini ko'ramiz, his etamiz va hozirgi kun tinchligiga hamd-u sanolar aytamiz.

4- o'quvchi:

Doim qushlar sayrasin quvnoq,
Chaman bo'lib yashnasin gulbog'.
Yer yuzida barcha arg'imchoq,
Sho'x aylansin bo'lib vaqt chog'.

5- o'quvchi:

Tongda turib orziqib shodon,
Shoshilaylik do'stimiz tomon.
Do'stlar ila g'ururga to'lib,
Ona yurtni xo'p yaxshi ko'rib.

6- o'quvchi:

Bolajonlar qilsin tabassum,
Ko'kni tutun bosmasin bir zum.
Shu zamonda go'zal beg'ubor,
Tinchlik so'zi bo'lisin barqaror.

1- boshlovchi: — «Xotira» so'zi urushda halok bo'Iganlarga tegishli bo'lsa, «qadrlash» so'zi nuroniy bobo-buvilarimizga xosdir. Yurtimizda inson xotirasi, qadr-qimmati ulug'lanadi, aziz hisoblanadi. Biz ulug' ajdodlarimizni, ota-bobolarimizni, fidoyi yurdoshlarimizni doimo hurmat bilan tilga olamiz.

2- boshlovchi: — Jaloliddin Manguberdi, Amir Temur, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur, Behbudiy, Qodiriy, Fitrat, Cho'pon kabi zotlarni bizga istiqlol qaytarib berdi.

1- boshlovchi: — Yurtboshimiz bu kunga alohida urg'u berib, shunday degan edilar: «Xotira — bu fonyi dunyodan o'tgan ajdodlarimizni eslash, ularning chirog'ini yoqib, ezgu ishlarni davom ettirish. Bu xalqimizga xos azaliy fazilatdir. Qadrlash — bu asrlar davomida ona diyormizni, xalqimizning ozodligi va istiqlolini, erkin va farovon hayotini, mardlik va shijoat bilan himoya qilgan fidoyi vatandoshlarimizni yodga olmoq, ularga munosib hurmat va ehtirom ko'rsatmoqdир».

2- boshlovchi: — Bu kun kimdir Xotira maydonida urushdan qaytmagan yaqinlarini eslasa, kimdir qarindoshlari qabrini ziyyarat qiladi. Yana kimdir nuroniy ota-onasi, bobo-buvilarining holidan xabar oladi, ko'ngillarini ko'taradi. (*Kichik sahna ko'rinishi namoyish etiladi. Bolalar suhbatи.*)

1- bola: — Bobomning aytishicha, uning dadasi ham urush qatnashchisi bo'Igan ekan. Urush boshlanganda katta bobom hali yosh bo'Iganligi uchun uni urushga 1943- yili olib ketishgan ekan. Urushda u kishi bir oyog'idan o'q yeb, ikki oy gospitalda davolangan va qaytadan yana jangga kirgan ekan. Urush tugagach, Ona-Vataniga qaytadi, ammo o'q tekkan oyog'i ularga ancha azob bergen ekan. Men katta bobomning ozod va obod kelajak uchun kurashganidan faxrlanaman.

2- bola: — Bobom doimo urush kechinmalarini eslab, dadamga, menga va hali uncha katta bo'Imagan ukalarimga

shunday deydi: «Yoshlikda qalbimiz orzu-umidlarga to'la edi. Urush degan baloyi azim barchasini sarobga aylantirdi. Minglab sinfdoshlarim — yosh yigitlarning umri xazon bo'ldi. U davrlarni eslash mena juda og'ir. Shuning uchun bugungi dorilomon kunlarning qadriga yetaylik». Bobomning so'zlarini doimo yodimda tutaman.

(Sinf o'quvchilari mahalladagi front ortida xizmat qilgan faxriyalar va keksalarni yo'qlashga borib, umumxalq bayrami bilan ularni tabriklab kelganlar. Tadbir qatnashchilari o'zlarini qiziqtirgan savollarga javob olishadi).

1- boshlovchi: — Inson o'z qadriga yetish bilan birga, o'zgalar qadrini ham baland tutib, odamiylik burchini to'g'ri ado etishi kerak. Ana shu insoniylik burchlaridan biri o'tganlar ruhini shod etib, ular xotirasni, qadr-qimmatini joyiga qo'yishdir.

2- boshlovchi: — Kimda-kim o'tganlarni xotirlasa, ular haqiga duolar qilsa — shu qalbi poklikdir. Pok qalblarda esa xotira chirog'i mangu so'nmaydi.

1- boshlovchi: — Mana, azizlar, bugungi «Muazzam, munawwar, mo'tabar» nomli tadbirimiz ham o'z nihoyasiga yetmoqda. Bugun biz xotirlaganlarning ruhlari shod bo'lsin!

2- boshlovchi: — Barchangizga sog'lik, uzoq umr tilaymiz. Yurtimizda tinchlik, barqarorlik davom etaversin. O'tganlarni doimo xotirlab, tiriklarni qadrlaylik. Keksalarimiz esa e'zozda bo'lishsin!

YASHIL CHIROQ ALIFBOSI

Yozgi ta'til kunlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining asosiy vaqtி ko'chada o'tadi va tabiiyki, kun davomida ularni nazorat qilishga ota-onalarning imkoniyati bo'lmasligi mumkin. Yo'l-transport hodisalaridan bolalarni himoya qilish uchun ularga eng zarur yo'l harakati qoidalarini o'rgatish kerak. Shu maqsadda quyidagi sinfdan tashqari foydalanishga mo'ljalangan interfaol mashg'ulot ssenariysini e'tiboringizga havola etamiz.

1- boshlovchi: — Assalomu alaykum, aziz do'stlar!

2- boshlovchi: — Assalomu alaykum, davramizga tashrif buyurgan qadrli mehmonlar!

1- boshlovchi: — Bugun biz yo'l harakati qoidalari haqida gaplashamiz. Tasavvur qiling-a, yo'l harakati qoidalari bo'lmasa yoki ularga hech kim amal qilmasa, ko'chalarda qanday ko'ngilsiz hodisalar ro'y berishi mumkin edi?!

2- boshlovchi: — Yo'l transport hodisalarining oldini olish uchun haydovchilar ham, piyodalar ham o'zlarini hushyor tutishlari shart. Biz ham yo'lda harakatlanish qoidalarinibilishimiz va ularga rioya qilishimiz kerak.

1- boshlovchi: — Yo'l harakati qoidalarini yana bir bor esga olish uchun «Yashil chiroq alifbosi» nomli tadbiriga xush kelibsiz!

(«Yo'lchiroq» qo'shig'i kuyylanadi).

Ko'zi yonib yo'lchiroq,

Chiroqlari porlaydi.

Uning yashil ko'zları

Bizni yo'lga chorlaydi.

Yashil, yashil, yam-yashil —

Yo'ldan o'tmoqqa shoshil!

Yashil, yashil, yam-yashil —

Tezroq o'tmoqqa shoshil!

Qizil ko'zi yonganda

— To'xta! — deydi, — bolajon,

Yurish uchun hozirlan,

Qizil ko'zim yongan on.

Qizil, qizil, qizil rang

Bizni to'xtatdi, qarang.

Qizil, qizil, qizil rang

Birdan to'xtatdi, qarang.

Portagach sariq chiroq

Sariq ko'zga aylanib

— Turgin, — deydi — bolakay,

Yurish uchun shaylanib.

Sariq, sariq, sariq ko'z —

«Tayyor turgin», degan so'z.

Sariq, sap-sariq chiroq

«Tayyor tur!» deydi, o'rtoq!

1 - boshlovchi: — Aziz do'stlar, hozir sizlarni «Yashil chiroq alifbosи» bilan tanishtiramiz.

(*Ko'kraklariga harflar taqib olgan o'quvchilar alifbo tartibida chiqib kelishadi.*)

A — Asfaltlangan tekis ko'chalar,

Mashinalar yelday ucharlar.

B — Butun katta ko'chada g'iz-g'iz

Yelar transport, avtobus tig'iz.

D — Doim bilsin yo'lovchilar, ha

Yo'Ining qatnov qismi — chorraha.

E — Eng muhim hushyorlik, biling,

Qoidaga siz amal qiling.

F — Futbol yaxshi o'yindir, ammo

Stadionda o'ynang doimo.

G — Gar og'irlilik bo'lsa qo'lingda

Boxabar bo'l o'ng-u so'lingdan.

H — Hovliqmasdan yurgin yo'lda

Xavf-xatar ham axir mo'l-da.

I — Ildam yursang, tartibni bilsang,

Lat yemassan, holing bo'lmas tang.

J — Juda zarur buni bilmoq —

Ehtiyyot bo'l, der yashil chiroq.

K — Ko'pdir yo'lda beparvolar, ham odobsizlar

Yiroq bo'ling ulardan sizlar.

L — Lola, Lobar, Go'zal, Gulmira

Qoidani buzishmas sira.

M — Mashinalar o'tayotgan dam

Yo'Ichiroqdan ko'z uzmang siz ham.

N — Nima uchun yurmaymiz, axir

Yerosti yo'llardan, ular xavfsizdir.

O — Oghohlik, tartibga qiling rioya

Salomatlik uchun shudir kifoya.

P — Piyodalar o'tuvchi qator

Katta yo'lda oq chiziqlar bor.

- Q** — Qari ham, yosh so'zimni tinglang,
Qoidani o'yin deb bilmang.
- R** — Rosti, yo'lda ko'p xatar
Qoidani buzsang gar.
- S** — Sog' bo'lasan, ham chaqqon
Yursang to'g'rilik tomon.
- T** — Tramvay, avtobus va taksi
Yaqin qilar olisni.
- U** — Uqib olgin, transportda doim
Kattalarga bo'shatgin joyni.
- V** — Vaqt tig'iz-u, qoida mahkam
O'ng tomondan yursin hamma ham.
- X** — Xo'sh, nimaga kutmading o'rtoq,
Yongunicha yam-yashil chiroq?
- Y** — Yosh-u qari tartibga amal qilishi kerak
Shunda yor bo'lar bizga nurli porloq kelajak.
- Z** — Zilola, Zebo, Zuhra
Piyoda yo'li uzra
Borishar qo'l ushlashib,
Suhbatlashib, sirlashib.
- O'** — O'rgan do'stim, yo'l qoidasin
So'ng ko'rarsan buning foydasin.
- G'** — G'izillab qatnaydi mashinalar ham
Ehtiyyot bo'l, egri yo'lga qo'yimagin qadam.
- Sh** — Sho'xlik qilma katta yo'lda
Yurmagin sen o'lda-jo'lda.
- Ch** — Chiqar savod, o'rgan bilim,
Chin do'st bo'lar senga ilm.

2- boshlovchi: — Mana «Yashil chiroq alifbosi» bilan ham tanishib oldik. Aytinlar-chi, bolalar, yo'ldan o'tayotganingizda svetoforga qaraysizmi? Axir u yo'ldagi harakat xavfsizligini ta'minlashda muhim o'rinn tutadi.

O'quvchi: — Svetofor — transport va piyodalar harakatini vaqtincha to'xtatish yoki davom ettirishni chiroqlar orqali ko'rsatuvchi asbob. Birinchi svetofor 1861- yili London shahrida o'rnatilgan. U kerosinli lampa bilan ishlagan. Tok bilan ishlaydigan, yonib-o'chadigan svetofor esa 1919- yilda Nyu-Yorkda ishlay boshlagan.

1- boshlovchi: — Svetofor o'rnatilmagan yoki ishlamayotgan chorrahalarda piyodalar va avtomobillar harakatini yo'l-patrul xodimi — militsioner boshqarib turadi.

(«Militcioner qo'shig'i» kuylanadi).

Mashinalar gurillar,
Hushtagim chur-churillar,
Hujjat berib, qo'l berdim,
To'g'ri ekan, yo'l berdim.
Marhamat, marhamat!

Haydovchilar shoshilmang,
Tezligingiz oshirmang!
Qoidani buzmanglar,
Bir-birovdan o'zmanglar,
Iltimos, iltimos!

Haydovchi va piyoda,
Ahil bo'lsin dunyoda.
Qoidani bilishsin,
Unga amal qilishsin,
Vassalom, vassalom!

1- o'quvchi: — Agar yo'l-patrul xodimi qo'lini yoki tayoqchasini yuqoriga ko'tarsa, bu svetoferning qizil rangi yonganini anglatadi.

2- o'quvchi: — Agar u qo'lini yoki tayoqchasini yelka barobar ko'tarsa, bu svetoferning sariq chirog'i yondi, degani.

3- o'quvchi: — Agar qo'lini yoki tayoqchasini pastga tushirsa, bu — svetoferning yashil chirog'i yonganini bildiradi.

1- boshlovchi: — Iye, do'stim, yo'lkada ketayotganlar kim ekan?

2- boshlovchi: — Anavi erkatoy qiz dadasiga nimadir deb, xarxasha qilyapti shekilli.

(Erkatoy qiz tomonidan «Qo'zichoq olib bering» qo'shig'i kuyylanadi).

Dada, siz olib bergan
Qo'zichoq hech yurmaydi,
Ko'tarib qo'ymaguncha,
Qiziq, o'zi turmaydi.

Og'zi bor-u, ma'ramas,
Ko'm-ko'k o'tga qaramas,
Ko'zi bor-u, ko'rmaydi
Va ergashib yurmaydi.

Olib bering boshqasin,
Peshonasi qashqasin,
O'ynasin dikir-dikir,
O't yesin kitir-kitir.

1- boshlovchi: — Qarang, qizcha yo'l qoidalarini bilmas ekan, chorrahaning o'rtasida dadasini chalg'itmoqda. Qiziq, sinfdoshlarimiz chorraha nimaligini bilisharmikan?

2- boshlovchi: — Hozir bilib olamiz-da.

O'quvchi: — Yo'llarning o'zaro bir sathda kesishadigan, tutashadigan va ayriladigan joyi — chorraha deyiladi. Chorrahalar ikki xil bo'ladi: tartibga solingen va tartibga solinmagan chorrahalar. Tartibga solingen chorrahada svetofor yoki yo'l-patrul xodimi bo'ladi. Tartibga solinmagan chorrahada svetofor ham, xodim ham bo'lmaydi.

1- boshlovchi: — Aziz do'stlar, bugungi tadbirimizga ertakchini ham chaqirganmiz.

Ertakchi: — Bir bor ekan, bir yo'q ekan, qadimdamas, shu zamonda chol-u kampir yashagan ekan. Bir kuni kampir cholga bo'g'irsoq pishirib beribdi. Bo'g'irsoqni pishirib, sovusin deb, deraza tokchasiga qo'yibdi. Deraza oldida turaverib zerikkan bo'g'irsoq tokchadan sakrab, hovliga tushibdi. Hovlidan ko'chaga chiqibdi. Yo'l yuribdi, yo'l yursa ham mo'l yurib, o'rmonga borib qolibdi. Oldidan quyon chiqibdi. «Men seni yeyman», debdi. «Meni yemagin, senga qo'shiq aytib beraman», debdi bo'g'irsoq. «Ashulangni nima qilaman, undan ko'ra savolimga javob ber», debdi quyon va savol beribdi: «Haydovchi kim?» Bo'g'irsoq o'ylanib qolibdi. Unga yordam beramizmi, bolalar?

(O'quvchilardan biri javob beradi).

O'quvchi: — Avtomobilni boshqarayotgan shaxs haydovchi deyiladi.

Quyon Bo'g'irsoqni qo'yib yuboribdi. Yo'lda ketayotgan ekan, oldidan Ayiq chiqibdi.

«Bo'g'irsoq, Bo'g'irsoq, men seni yeyman», debdi. Bo'g'irsoq: «Meni yemagin, senga qo'shiq aytib beraman», deb javob beribdi. Ayiq: «Meni savolimga javob ber-chi, yo'lovchi kim?»

Bo'g'irsoq o'ylanib qolibdi. Unga yordam beraylik-chi, bolalar.

O'quvchi: — Avtomashinada haydovchidan tashqari bo'lgan shaxs yo'lovchi deyiladi.

Shunday qilib, Ayiqdan ham qutulib qolibdi. Oldidan Bo'ri chiqibdi.

«Ey, shoshma, men seni yeyman», debdi Bo'ri. «Meni yema, senga qo'shiq aytib beraman», debdi Bo'g'irsoq.

«Qo'shiq aytgandan ko'ra, savolimga javob ber, shunda seni qo'yib yuboraman. Piyoda kim?»

Bo'g'irsoq o'yelanib qolibdi. Bolajonlar, bo'g'irsoqqa yana yordam berishimizga to'g'ri keladi.

O'quvchi: — Yo'lda avtomashinalardan tashqari harakatlanayotgan shaxs — piyoda deyiladi.

Javob to'g'ri bo'lgani uchun, Bo'g'irsoq Bo'ri changalidan omon qolibdi. Yo'l yuribdi, yo'l yuribdi, yo'l yursa ham mo'l yuribdi, oldidan Tulki chiqibdi. «Men seni yeyman», debdi tulki. «Meni yema, senga qo'shiq aytib beraman». «Menga qo'shiq kerak emas, savolimga javob ber. Yo'l harakati qoidalari bilasanmi?»

Bo'g'irsoq yana o'yelanib qolibdi. Bolalar, keling, unga yordam beraylik.

O'quvchi: — Yo'lda harakatlanayotganda piyodalar uchun yo'lkadan foydalaning. Yo'ldan o'tayotganda avval chap tomonga, keyin o'ng tomonga qarang. Avtobusdan tushib, orqasidan o'ting. Svetofor ko'rsatkichlariga amal qiling. Yurib ketayotgan transport vositasiga chiqmang.

Bo'g'irsoq: — Rahmat, bolalar, siz bo'Imaganingizda hayvonlar meni yeb qo'yishardi. Bugun yo'l qoidalari haqida juda ko'p narsa bilib oldim.

O'qituvchi: — Ko'rdingizmi bolalar, yo'l qoidalari bilish va ularga amal qilish nafaqat o'zingiz, balki atrofdagilar uchun ham foydalidir. Keling, endi Bo'g'irsoqning qo'shig'ini tinglaylik. («Piyodalar qo'shig'i» kuyylanadi).

- Mashinani kim haydar?
- Haydovchi-da, haydovchi!
- Unda yana kimlar bor?
- Yo'lovchi-da, yo'lovchi!
- Kimlar eng ko'p dunyoda?
- Piyodalar, piyoda!

Piyoda manzil sari

Otlanar, otlanar,

Yo'llarning qoidasi yodlanar,

yodlanar.

Yo'lni kesish joyida

Shunday bo'lar qoida:

Angraymay oldga, ortga

Qaramoq kerak chapga.

Chalg'imay sira gapga

So'ng qarash kerak o'ngga.

Shoshmay tursin shoshqaloq,

Otmay tursin shataloq.

Yonganda yashil chiroq

Yo'ldan o'tadi shu chog'.

Bir soniya o'tkazsak,

Bir daqqa ketkazsak,

Bir zungina yutqazsak —

Bir umrni yutamiz.

1- boshlovchi: — Yo'llarimiz ravon va tekis bo'lsa, hamma yo'l harakati qoidalariiga amal qilsa, hayotimiz go'zal, turmushimiz obod bo'ladi, do'stlar.

2- boshlovchi: — Faqatgina yo'lda emas, balki hayotda ham siz uchun faqat yashil chiroq yonishini tilagan holda bugungi tadbirimizni yakunlaymiz. Yo'l harakati qoidalariiga doimo rioya qiling, azizlar!

MAHALLAM OBOD — YURTIM OBOD

Maktab sahnasi bayramona bezatilgan. Sahna peshtoqida «Qadr-qimmatim, tayanchim va iftixorimsan, mustaqil O'zbekiston!» shiori osilgan. Gullar, sharlar, turli dekoratsiyalar ko'tarinki ruh bag'ishlaydi. Tadbir davomida milliy qadriyatlarimizga alohida e'tibor qaratiladi.

Mayin musiqa sadolari ostida milliy libosda sahnaga o'g'il va qiz boshlovchilar kirib kelishadi. Ular ona-Vatanni madh etib she'r o'qishadi.

1- boshlovchi:

Jamolingni ko'z-ko'z qilay Vatanim,
Kundan-kunga jilvalanar oftobim.
Bag'ishlayman butun borim, jon-tanim,
Asl yurtim, iftixorim, mohitobim.

2- boshlovchi:

Sog'inaman, uzoqda ham boringni,
Mo'jaz uyim, kutar qutlug' ostonam.
Asaldayin shirin bog'-u rog'ingni,
Vatan ishqin, qalbga solgan darsxonam.

1- boshlovchi:

Obod bo'lding, yurtlar aro yagonam,
Bayramlar ko'p, yangrayversin taronam.
Qadamimiz mardlar kabi mardona,
Qayerda bor shunday qutlug' zamona!

2- boshlovchi:

Maqtayversak, maqtagulik Vatan bu,
Gulga to'lgan chaman ichra chaman bu.
Shukronalar aytib kuylar vasfingni,
Kuchga to'lgan, Boychibor-u Saman bu.

1- boshlovchi: — Assalomu alaykum, qadrli mehmonlar!

2- boshlovchi: — Assalomu alaykum, aziz ustozlar,
hurmatli aka-opalar! Qadrli do'stlar!

1- boshlovchi: — Bugungi o'tkazilayotgan «Mahallam obod — yurtim obod» deb nomlangan bayramga xush kelibsiz!
(*O'zbekiston Respublikasi Davlat madhiyasi yangraydi. Barcha unga jo'r bo'ladi.*)

O'quvchi:

To'y qilamiz mahallani obod etib,
Mustaqillik nashidasi keldi yetib.

Ko'rib qo'ying, o'zbegimning nonlarini,
Charchamaymiz, har kunimiz mehmon kutib.

O'quvchi:

Paxta gulli choynaklarda choyimiz bor,
SUVI tiniq, toza oqar soyimiz bor.
Piyolasi chinnidan-da jaranglaydi,
Kechalari yorituvchi oyimiz bor.

(*Boshida do'ppi, belida atlas belbog', yenglari shimarilgan o'g'il bolalar choynaklarda choy bilan kirib kelishadi.*)

Iltifot-la mehmonlarga choy quyib uzatishadi va qo'llarini ko'ksiga qo'yib, yana sahnaga ko'tarilishadi. Shu chog' «Dilxiroj» musiqasi yangraydi. Ular raqsga tushadilar).

O'quvchi:

Daryolar, dengizlar, tog'larga makon,
Bog'lari, chamani oltinlarga kon,
Bir go'zal diyor bor cho'llari bo'ston,
Sharqimning mash'ali sen — O'zbekiston!

1- boshlovchi:

Mustaqil O'zbekiston —
Baxtiyorlar o'lkasi,
Raqqosalar raqsi bu —
Andijonning polkasi!

(*Do'ppi va atlas ko'ylik kiygan qizlar «Andijon» polkasiga raqsga tushadilar.*)

2- boshlovchi: — Bolajonlar! (*bolalar sahnaga yugurib chiqadilar*).

1- boshlovchi: — Bu bayram ajoyibotlarga boy, sehrlidir.

Bolalar: — Uning sehri nimada?

1- boshlovchi: — Bugungi bayramda ijodini namoyon etgan har bir bolajon o'z orzusiga yetar ekan. Bolajonlar sizning ham orzuingiz bormi?

Bolalar: — Albatta!

1- bola:

Men-chi, men katta bo'lsam,
Mohir chevar bo'laman,
O'zbegimning do'ppisin
Qoyil qilib tikaman!

2- bola:

Sport bilan do'stlashib,
Kuch-quvvatga to'laman,
Kun keladi, ulg'ayib
Men champion bo'laman.

Boshlovchi:

Childirmani chaling, lazgiga moslab,
Qo'shiq jo'rligida raqsga chorlab.
Vatanimiz haqida aytингiz alyor,
Qo'lingizga oling, jaranglasin tor.
(Raqs: «Lazgi»).

1- bola:

Bugun bizlar barkamol avlod,
Shu Vatanning suyanch, ardog'i,
Azim chinor bo'lsa gar Vatan
Bizlar uning ko'rki, yaprog'i.

2- bola:

Biz hech kimdan kam bo'lmagaymiz,
Kam bo'lmaymiz, illo hech qachon
Biz bir tanmiz, sobit qadammiz
Ortimizda Vatan jonajon.

1- boshlovchi:

Har narsaga bordir sarhisob,
Hayotning ham yakuni bordir.
Har insonning umri bir kitob,
Mundarija, mazmuni bordir.

2- boshlovchi: — Aziz mehmonlar, qadrli ustozlar! Yana bir bor bayramimizga xush kelibsizlar! «Mahallam obod — yurtim obod» deb nomlangan bugungi tadbirimiz ham nihoyalab qoldi. Bugungiday bayramlar mahallalarda, mакtablarda, maktabgacha ta'lim muassasalarida yana davom etadi.

Turmushimiz obod, Vatanimiz doimo tinch bo'lsin!

1- boshlovchi: — Bolalar yuzidan hech qachon kulgu arimasin!

Har ikkisi: — Bayramlar bayramlarga ulanaversin! Xayr, dmon bo'ling!

(Musiqa sadolari ostida bayram nihoyasiga yetadi).

«BILAG‘ON BOLAJON» SHOU TADBIRI

O‘qituvchi: — Assalomu alaykum, aziz mehmonlar, qadrli bolalar! Bugungi «Bilag‘on bolajon» shou tadbirimizga xush kelibsiz! O‘yinda ikki guruhdan 8 nafar ishtirokchi 4 shart bo‘yicha o‘zaro bellashadi.

1- boshlovchi: — «Kamalak» va «Nihol» guruhlardan o‘quvchilar ishtirok etadilar.

2- boshlovchi: — Marhamat, bolalar, o‘yinimizni boshlaymiz. O‘yin shartlari bo‘yicha yuqori natijalarni ko‘rsatgan jamoa g’olib sanaladi. Qani, ketdik!

1- shart. Tezkor savol-javob.

«Kamalak» guruhi uchun.

1- o‘quvchi:

1. Ajdodlardan qolgan boylik... (*meros*).
2. Avlodlarning bobokaloni... (*ajdod*).
3. Kechadan keyin nima keladi? (*Bugun*).
4. Bilim manbayi... (*kitob*).
5. Tabobat ilmi asoschisi... (*Abu Ali ibn Sino*).
6. Bolalar necha yoshdan boshlab tishlarini yuvishlari kerak? (*3 yoshdan*).
7. Yomg‘ir yog‘ganda qush qanday daraxtga qo’nadi? (*Ho‘l*)
8. Tezyurar poyezdning nomi? (*Afrosiyob*).
9. 8—9 yoshli bola necha soat uxlashi kerak? (*10 soat*).
10. Mirzo Boburning vatani qayer? (*Andijon*).

2- o‘quvchi:

1. O‘yib oldim, izi yo‘q. (*Suv*).
2. Ko‘zi yaltiraydi, ichi qaltiraydi. (*Mashina*).
3. «Family» so‘zining tarjimasi qanday bo‘ladi? (*Oila*).
4. O‘zbek alifbosida harflar soni? (29).
5. Milliy boyligimiz — ... (*paxta*).
6. Vatan qayerdan boshlanadi? (*Ostonadan*).
7. Madhiyamiz muallifi kim? (*A.Oripov*).
8. Eng ayyor hayvon qaysi? (*Tulki*).
9. O‘zi yuradi, lekin joyidan qo‘zg‘almaydi. (*Soat*).
10. Odobning boshi... (*salom*).

3- o'quvchi:

1. Xartumi bor hayvon... (*fil*).
2. Qora rangli meva... (*olxo'ri*).
3. Buyuk sarkarda bobomiz kim? (*Amir Temur*).
4. Oltindan qimmat narsa? (*Vaqt*).
5. «O'qituvchi» so'zi ingliz tilida ... (*a teacher*).
6. Eng katta vaqt birligi... (*asr*).
7. Bir sutka necha soat? (*24 soat*).
8. O'rmon shoxi... (*sher*).
9. Pishsa — bemaza, pishmasa maza. (*Bodring*).
10. 14- yanvar qanday sana? (*Vatan himoyachilari kuni*).

4- o'quvchi:

1. «O'quvchi» so'zi necha bo'g'in? (3).
2. Gullamaydigan mevali daraxt qaysi? (*Anjir*).
3. Yerning tabiiy yo'ldoshi... (*Oy*).
4. Oq oltin... (*paxta*).
5. Ertaklar nimalarga yetaklar? (*Yaxshilikka*).
6. Tog' malikasi... (*archa*).
7. Fasllar kelinchagi... (*bahor*).
8. O'z nomini aytadigan qush... (*kakku*).
9. Ot, sifat, son, fe'l — bu ... (*so'z turkumlari*).
10. Non botirib yeyiladigan shirintlik... (*murabbo*).

«Nihol» guruhi uchun.

1- o'quvchi:

1. Afrosiyob poyezdining tezligi qancha? (*200 km/soat*)
2. Eng kichik uch xonali son... (100).
3. Hasharotning chaqadigan a'zosi... (*nish*).
4. Pishirsang, osh bo'lar, pishirmasang, qush bo'lar... (*tuxum*).
5. Nima ikki qo'ldan chiqadi? (*Qars*).
6. Qo'shiluvchi, qo'shiluvchi, ... (*yig'indi*).
7. Dovuchcha «katta bo'lganda» nimaga aylanadi? (*O'rikka*).
8. Qishki uyquga ketadigan hayvon qaysi? (*Ayiq*).
9. Eng qisqa umr ko'radigan hasharot. (*Kapalak*).
10. «O'zbekiston» so'zi necha bo'g'indan iborat? (4).

2- o'quvchi:

1. Neksiyaning vatani... (*Asaka*).
2. Uyning ko'rki? (*Dasturxon*).

3. Abu Ali ibn Sinoning asl ismi nima? (*Husayn*).
4. Bir soat necha *daqqaq*? (*60 daqqaq*).
5. Buyuk munajjim bobomiz kim? (*Mirzo Ulug'bek*).
6. Nutqning yozma shakli ... (*matn*).
7. Bolali uy bozor. Bolasiz uy ... (*mozor*).
8. Pichoqdan o'tkir narsa... (*so'z*).
9. O'zbekiston Respublikasining Mustaqilligi kuni qachon nishonlanadi? (*1-sentabrda*).
10. Urmasdan, so'kmasdan yig'latadi. (*Piyoz*).

3- o'quvchi:

1. Shoh va shoir bobomiz kim? (*Bobur*).
2. Yurtimizda 2016- yil qanday nomlangan? (*Sog'lom ona va bola*).
3. O'tmas pichoq yer kavlar. (*Tomchi*).
4. Oq tovuq, katagi sovuq. (*Qor*).
5. Yilda bir marta keladigan mehmon kim?

(*Qorbobo*).

6. Inson qalbining bezagi... (*odob*).
7. Oila ustuni... (*ota*).
8. Eng uzoq umr ko'radigan daraxt qaysi? (*Chinor*).
9. «Vatan» so'zi qanday ma'noni bildiradi? (*Ona yurt*).
10. Yerosti yo'li... (*metro*).

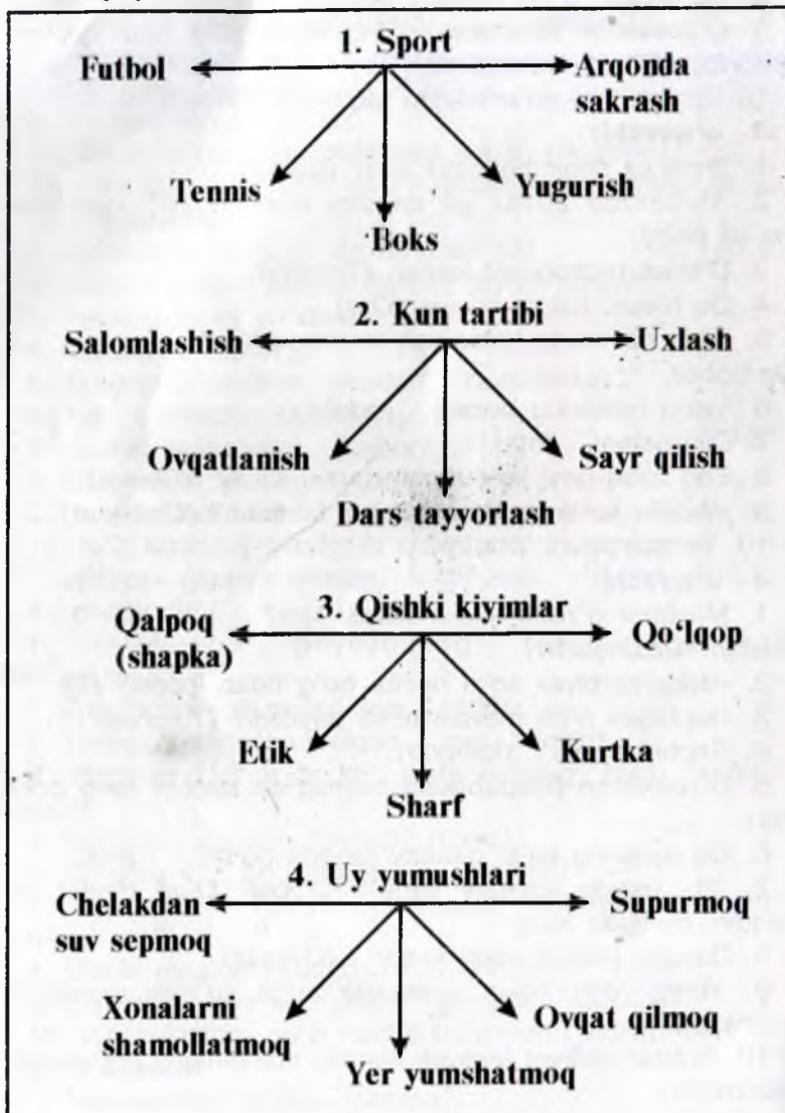
4- o'quvchi:

1. Mashhur o'zbek shaxmatchisi kim?
(*Rustam Qosimjonov*).
2. «Badantarbiya» so'zi necha bo'g'indan iborat? (5).
3. Quritilgan o'rik mevasi nima deyiladi? (*Turshak*).
4. Tinchlik qushi... (*kabutar*).
5. O'zbekiston Respublikasi bayrog'ida nechta rang bor?
(*4ta*).
6. Oq ayiqning terisi qanday rangda bo'ladi? (*Qora*).
7. 21- oktabr qanday sana? (*O'zbek tiliga davlat tili maqomi berilgan kun*).
8. Qanday pichoq «qo'l kesar»? (*O'tmas*).
9. Yomg'irdan keyin osmonda nima ko'rish mumkin?
(*Kamalak*).
10. Bolalar ijodiyot festivali qanday nomланади? (*«Kamalak yulduzları»*).

3- shart «Pantomima».

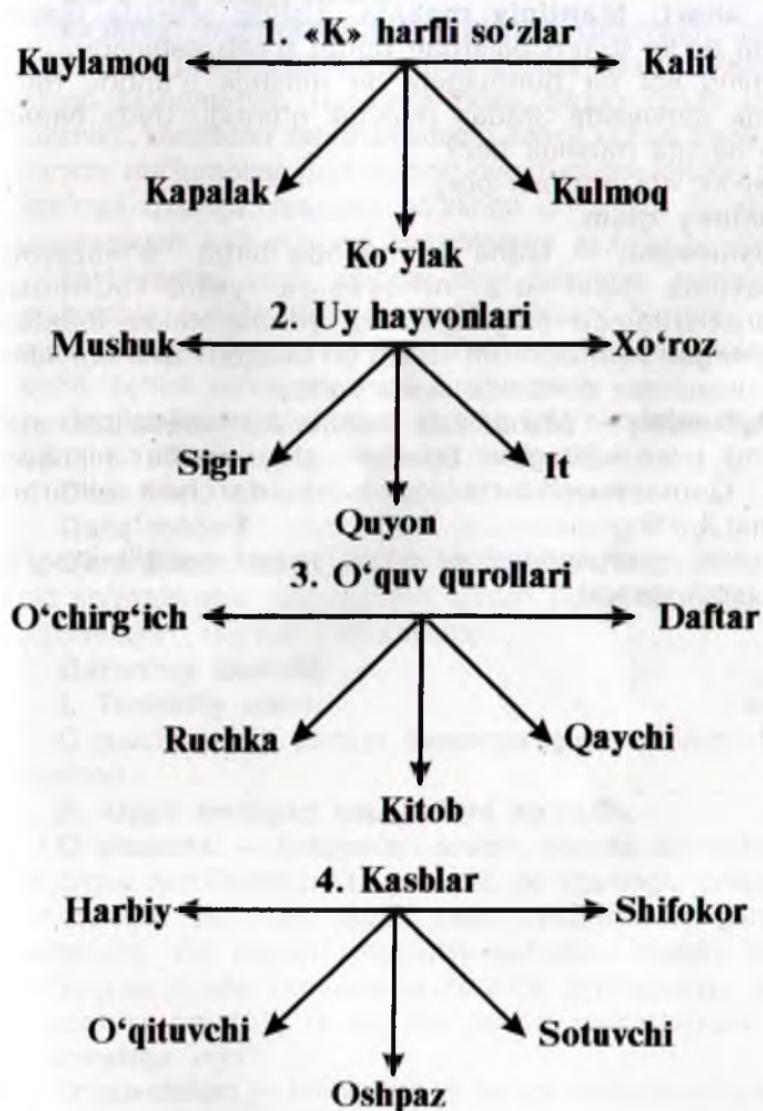
«Kamalak» guruhiga.

1. Sport.
2. Kun tartibi.
3. Qishki kiyimlar.
4. Uy yumushlari.

«Nihol» guruhiiga.

1. «K» harfli so'zlar.
2. Uy hayvonlari.
3. O'quv qurollari.
4. Kasblar.

Test savoli.

«Kamalak» guruhiga.

1. «Qulon» so'zining ma'nosi nima?

- a) uy hayvoni   b) yovvoysi hayvon   d) echki, tuya

«Nihol» guruhiga

1. «Zilol» so'zining ma'nosi nima?

- a) toza, tiniq   b) iflos, kir   d) achchiq, chuchuk

4- shart. Mantiqiy masala. Ushbu shartda masalani birinchi bo'lib to'g'ri bajargan guruh g'olib sanaladi.

Uyning har bir burchagida bir mushuk o'tiribdi. Har bir mushuk qarshisida 3tadan mushuk o'tiribdi. Uyda hammasi bo'lib nechta mushuk bor?

(Javob: 4ta mushuk bor).

Yakuniy qism.

Boshlovchi: — Mana oromgohda birga o'tkazayotgan damlarimiz ham o'z nihoyasiga yetib bormoqda. To'garaklarimizda o'rgangan va yil davomida mакtabda o'zlashtirgan bilimlarimizni «Bilag'on bolajon» deb nomlangan shou dasturimiz doirasida sinab ko'rdik.

O'qituvchi: — Mana, aziz mehmonlar hamda ota-onalar, shuning bilan «Bilag'on bolajon» shou tadbiri nihoyasiga yetdi. Qatnashuvchilarimizga minnatdorchilik bildiramiz. Salomat bo'ling!

(*Tadbir ishtirokchilari va g'olib jamoa esdalik sovg'alari bilan taqdirlanadi.*)

SOG'LIGIMIZ — BOYLIGIMIZ

Darsning maqsadlari:

ta'limiy: o'quvchilarga ovqatlanish gigienasi, uning inson salomatligi uchun nechog'lilik ahamiyatga ega ekanligini misollar orqali tushuntirish. Tozalikka rioya qilgan holda ovqatlanish lozimligi, ovqatdan zaharlanishning hayot uchun xavfli tomonlari haqida ma'lumotlar berish, oziq-ovqat mahsulotlarini me'yorida iste'mol qilishga, qanoatli bo'lishga o'rgatish. Bolalar orasida uchraydigan turli yuqumli kasalliklarga alohida to'xtalish;

tarbiyaviy: yosh avlodni ona zaminga, tabiatga mehr-muhabbat ruhida tarbiyalash. Kattalarni hurmat, kichiklarni izzat qilishga o'rgatish. Ochko'zlik va badnafslikning zararini kichik sahna ko'rinishi orqali tushuntirish;

rivojlantiruvchi: o'quvchilarning to'g'ri ovqatlanish haqidagi bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirish.

Dars turi: aralash, suhbat, noan'anaviy.

Dars metodi: savol-javob, musobaqa.

Dars jihози: har xil meva, sabzavotlarning rasmi, mavzuga oid ko'rgazmalar, salomatlikni asrash borasidagi plakatlar, test topshiriqlari, rag'bat kartochkalari.

Darsning borishi

I. Tashkiliy qism.

O'quvchilarning darsga tayyorgarligini aniqlash. Navbatchi hisoboti.

II. Uyga berilgan topshiriqni so'rash.

O'qituvchi: — Bolajonlar, avvalo, darsda qatnashib, darslik va o'quv qurollaringizni tayyor qilib qo'yaningiz uchun sizlarga bir balldan beraman. Sizlar besh imkoniyatdan birini qo'lga kiritdingiz. Biz bugun salomatlik saboqlari darsini guruhlarga bo'lingan holda musobaqa tarzida o'tkazamiz. Aytingchi, insonlarning to'g'ri va me'yorda ovqatlanishi qanday ahamiyatga ega?

O'quvchilar: — Me'yorida va tartibli ovqatlanadigan insonlar sog'lom bo'ladilar.

O'qituvchi: — Juda to'g'ri. Demak, 1- guruhimizni «Sog'lomjon» deb nomlaymiz.

(«Sog'lomjon» guruhi o'z nomiga ta'rif berib, she'r aytadi).

Sog' tanda sog'lom aql,
Deydi bizning bobolar.
Epchil, chaqqon, zukkolar,
Bizning ziyrak bolalar.

O'qituvchi: — Sog'lom bolalar qanday bo'ladi?

O'quvchilar: — Botir va polvon.

O'qituvchi: — Demak, 2- guruhimizni «Polvonjon» deb nomlaymiz.

(*O'quvchilar guruhi «Polvonjon» nomiga she'r aytadilar*).

Polvon derlar bizlarni,
Sog'lom o'g'il-qizlarni.
Bilimda ham polvonmiz,
Qoyil qilib sizlarni.

O'qituvchi: — 3- guruhimizni esa «Botirlar» deb nomlaymiz.
(*Ushbu guruuh ham she'r orqali o'z nomlariga ta'rif beradilar*).

Bizlar — botir bolamiz,
O'sib katta bo'lamiz.
Buyuk ona-Vatanga,
Sodiq farzand bo'lamiz.

O'qituvchi: — Demak, guruhlarimizni «Sog'lomjon», «Polvonjon» va «Botirlar» deb nomladik. Birinchi shartimiz bilan o'tgan dars yakunida tanishgan edingiz. Unga ko'ra, topshiriqni uyda bajarib kelgan bo'lishingiz kerak.

«Sog'lomjon» guruhi sardori: — Biz Abu Ali ibn Sino bobomiz haqida sahma ko'rinishi tayyorladik. Hozir uni e'tiboringizga havola qilamiz. (*Guruuh sardori Abu Ali ibn Sino haqida ma'lumot beradi*).

Asl ismi Husayn bo'Igan ibn Sino bobomiz mashhur hakim, olim sifatida dovrug' qozongan. Yoshligidan ko'p kitoblar o'qigan. Natijada buyuk tabib bo'lib yetishgan. (Abu Ali ibn Sino qiyofasidagi o'quvchi kirib keladi).

— **Biz uch tarafmiz:** sen, men va kasallik. Agar son men tarafga o'tsang, u yengiladi. Agar sen u tarafga o'tsang, ikkalangni yengishim qiyin bo'ladi.

Guruuh sardori: — Bolalar, keling, hozir buning isbotini ko'rib chiqamiz.

Ko'ksiga «Kasallik» va «Bemor» so'zlar yozilgan bolalar chiqadi. Ular kichik arqonchani tortadilar: ikkinchi tarafdag'i bola ko'ksiga «Tabib» so'zi yozilgan. «Kasallik» va «Bemor» arqonchani bir tomonga, «Tabib» ikkinchi tomonga tortadi

so'ng, tabib yengiladi. Keyin «Kasallik» bir tomonga, «Bemor» va «Tabib» boshqa tomonga tortadi, endi «Kasallik» yengiladi.

Guruh sardori: — Shundan xulosa chiqarsak bo'ladiki, do'stlar, biz shifokorning aytganiga va ko'rsatmalariga qat'iy riosa qilsak, ya'ni shifokor tomonga o'tsak, albatta, shifo topamiz.

(*O'quvchilar 1- guruh a'zolarini olqishlaydilar*).

«Polvonjon» guruhi sardori: — biz «Shifokor bilan suhbat» radio eshittirishini sahna ko'rinishi sifatida tayyorladik.

Guruh sardori: — Assalomu alaykum, hurmatli radio tinglovchi do'stlar! Efirda «Yoshlar» radiokanalining «Salomatlik sirlari» eshittirishi. Bugungi mehmonimiz — oliy toifali bolalar shifokori Diyora Mirolimova.

Muxbir: — Ayting-chi, bolalar ko'proq qaysi kasallikkarga chalinishi mumkin?

Shifokor: — Bolalar kasalliklari mavsumga qarab avj oladi. Yozda diareya, ichburug', ovqatdan zaharlanish, qishda ko'proq tumov, gripp kasallikkari bilan og'rish holatlari kuzatiladi.

Muxbir: — Bu kasallikkarga chalinishga nima sabab bo'ladı?

Shifokor: — Masalan, sovuqda ko'p o'ynash, mavsumga mos kiyinmaslik, sovuq suv ichish, tozalikka riosa qilmaslik gripp va tumov kasalliklariga sabab bo'lishi mumkin.

Muxbir: — Gripp kasalligi haqida ma'lumot bersangiz.

Shifokor: — Gripp yuqumli kasallik bo'lib, u havo orqali yuqishi mumkin. Bunda og'iz va burun achishadi, bosh og'rig'i, harorat ko'tarilishi kuzatiladi. Bu kasallikka chalinmaslik uchun issiq kiyinish, u avj olganda niqob taqib yurish va gigienaga amal qilish zarur.

Muxbir: — Gripp bilan bolalar tezroq tuzalishlari uchun nimalarga amal qilishlari kerak?

Shifokor: — Bolalar tezlik bilan shifokorga uchrashishi, u buyurgan dorilarni qabul qilishi, uyda dam olib, vaqtiga qabul qilishi, vaqtiga qabul qilishi, uchashishi, suyuqlik ko'proq ichishi kerak.

Muxbir: — Aziz muxlislar, bugungi suhbatimiz sizga manzur bo'ldi, deb o'yaymiz va mazmunli suhbat uchun Diyora Mirolimovaga minnatdorchilik bildiramiz. Xayr, sog'-omon bo'linglar!

3- guruh sardori: — Biz salomatlikka oid foydali ma'lumotlar tayyorlab kelganmiz.

1- o'quvchi: — O'rik sharbatidan ichib turgan bolalarning ko'z quvvati oshadi, ko'zları yoshlanmaydi.

2- o'quvchi: — O'rik qaynatmasini muntazam ichgan bolalarning tafakkur qobiliyati oshib boradi. Sabzi yegan bolalarning ham ko'z nuri ravshan bo'ladi.

3- o'quvchi: — Nordon olma yeb yurgan bolalarning yuragi baquvvat bo'ladi.

4- o'quvchi: — Semirib ketishni xohlamagan bolalar ko'p-ko'p tarvuż iste'mol qilishlari lozim.

5- o'quvchi: — Tumov boshlanganda ro'molchani lavlagi suviga namlab, burningizga' tekkizsangiz, tezda dimog'ingiz ochiladi.

6- o'quvchi: — Tuxumning suvda qaynatilgani foydalidir, lekin uni kechqurun emas, kunduzi iste'mol qilgan ma'qul.

7- o'quvchi: — Milkingiz shishib ketsa, sarimsoqpiyoz suvi qo'shilgan iliq suvda chaysangiz, foya qiladi.

O'qituvchi: — Barakalla barcha guruh astoydil tayyorgarlik ko'ribdi.

III. Yangi mavzu bayoni.

O'qituvchi: — Mana, guruhlarning chiqishlarini kuzatdik. Bu bugungi darsimiz mazmunini belgilab beradi. Oziq-ovqat mahsulotlarining qiymati undagi oqsil, yog', uglevodlar, mineral va vitaminlar hisobiga bo'ladi. Biz turli ovqatlarni iste'mol qila turib, ulardan tanamiz uchun kerakli moddalarni olamiz.

Turli vitamin va minerallarga boy ovqatlar ishtahani ochadi, natijada oshqozonda shira ajralib, ovqatning yaxshi hazm bo'lishiga yordam beradi. Ovqatda vitaminlarning yetishmasligi va noto'g'ri ovqatlanish organizmni zaiflashtirib, turli kasallikkarga qarshiligini susaytiradi.

Vitaminlar bo'y o'sishini ta'minlaydi, ish faoliyatini oshiradi. Vitaminli mahsulotlarni iste'mol qilgan bolalar kam charchaydilar va kasallikka chidamliroq bo'ladiilar. Ular meva va sabzavotlarda, hayvon mahsulotlaridan tayyorlangan yeguliklar tarkibida bo'ladi. Vitaminlar bizga ko'rinxmaydi, lekin organizmga ovqat orqali kirib, bizning sog'lim bo'lishimiz uchun xizmat qiladi.

O'quvchilar tomonidan kichik sahna ko'rinishi namoyish etiladi.

Shifokor huzurida qorni og'riyotgan bemor — Bilolbek. Doktor undan ertalab nima ovqat yeganini so'raydi. U esa ingrab javob beradi.

Boshlovchi:

Shifokor so'rар erkab,

Nima yeding ertalab?

Bilolbek ingrab og'ir,

Yeganin sanar bir-bir.

Bilolbek:

Qaymoq yalovdim picha, choy bilan yog'liq kulcha.

Ikkita tuxum, yong'oq, somsa, yana tort ozroq.

Qovun, tarvuz yegandim, osh qolmasin degandim.

Dori bering doktorjon, so'ngra qiling imtihon.

Shifokor der, bolajon,

Doriga qolmabdi joy.

O'qituvchi: — Ana ko'rdingizmi, bolajonlar, noto'g'ri ovqatlanish, sanitariya-gigiena qoidalariga, shuningdek, me'yorga rioya qilmaslik, keragidan ortiqcha taom yeish noxush holatlarga sabab bo'lib, jiddiy yuqumli kasalliklarga olib kelar ekan. Buni yuqoridagi sahna ko'rinishi qahramoni ochko'z Bilolbekning ahvoldidan ham bilsa bo'ladi.

Vitaminlar lotincha bosh harflar — A, B, C, D, E bilan belgilanadi.

A vitaminini (retinol) Sut mahsulotlari, ko'katlar va tuxum tarkibida bo'ladi. Terining sog'lomligi va suyaklarning o'sishi uchun zarur hisoblanadi.

V₁ vitaminini (tiamin) non, loviya, go'sht va yong'oqda ko'p bo'ladi. U asab va muskullar faoliyatini yaxshilaydi.

V₂ vitaminini (riboflavin) sut mahsulotlari va sabzavotlarda bo'ladi, u teri sog'lomligini ta'minlaydi.

V₃ vitaminini (niotsin) baliq, no'xot va loviyada serob. U organizmdagi gormonlarni sintezlashda ishtirok etadi.

V₆ vitaminini (pridoksin) baliq, go'sht, jigar, sut mahsulotlari, meva va sabzavotlarda mavjud bo'lib, u organizmdagi gemoglobin sintezida qatnashadi va organizmni kasallikka qarshi immunitetini kuchaytiradi.

V₁₂ vitaminini (siankopalamin) baliq, go'sht, sut mahsulotlari va tuxumda bo'lib, u asab tizimining me'yorida ishlashini ta'minlaydi.

S vitamini (askorbin kislotasi) sabzavot va sitrusli mevalarda ko'p. U to'qimalarning o'sishida va shikastlangan tizimni qayta tiklashda muhim ahamiyatga ega.

D vitamini sut mahsulotlarida, guruch, baliq va baliq yog'ida bo'lib, quyosh nurlari yordamida terida sintezlanadi. Suyaklar, tishlar uchun zarur bo'lgan kalsiyini o'zlashtirib, asab va muskullar faoliyatini yaxshilashni ta'minlaydi.

Ye vitamini (tokoferol) o'simlik yog'i, sabzavot, krupa mahsulotlari, tuxum va baliq tarkibida bo'ladi. Qon ko'payishini ta'minlab, to'qimalarni zarurli moddalar ta'siridan himoya qiladi.

Ichimlik suvi tarkibida odam organizmiga o'sish va tish suyaklarini mustahkam bo'lishi uchun muhim bo'lgan kalsiy va ftor mavjud.

O'qituvchi: — Bolajonlar, biz hozir siz bilan «Topishmoqlar musobaqasi»ni o'tkazamiz. Siz to'g'ri javobni topsangiz, vitaminga boy sabzavot va mevalar nomini bilib olasiz.

Qavat-qavat to'nii bor, tugmasi yo'q. (Karam).

Yer tagida oltin qoziq, u hammaga bo'lar oziq: (Sabzi).

O'zi shirin, tukligina, mazasi ham totligina. (Shaftoli).

Xo'ppa semiz, bir tuki yo'q. (Tavuz).

Yer tagida mushtday go'sht. (Sholg'om)

Qizil qiz yer ostida, sochlari yer ustida. (Lavlagi).

O'quvchilardan mavzuga mos hikmatli so'zlar va maqollar so'raladi.

IV. Uyga vazifa.

Vitaminli sabzavot va mevalar rasmini chizib kelish.

DAM OLİSH DAQIQALARİ

Don cho'qiysi oppoq tovuq,
Suv ichadi qorasi.
Qo'shilganda olasi,
Nechta bo'lar hammasi?

(3ta).

Qishda quyon bolaladi,
Quyonchalar ko'p edi.
Ulardan beshtasini,
Tulki o'g'irlab ketdi.
Quyonchalar ozaydi-yu,
Qoldi beshta quyoncha.
Qani, o'ylab, toping-chi?
Bor edi jami nechta?

(10ta).

Oyim berdi 5ta anor,
O'zimda ham 3ta bor.
Sanab bilsang aytaqol,
Menda nechta anor bor?

(8ta).

O'qariqdan chim olinib,
Ini ko'chdi chumolining.
Uymalashib hayron boqdi,
15tasi suvga oqdi.
Beshta chumoli shu payt,
Tirishib harakatda
Toshga chiqib oldi arang,
Suvda nechta qoldi qarang?

(10ta).

10ta jo'jam bor dalada,
Mushuk poylar huv panada.
Birin yedi, qoldi nechta,
Yana birin yegan kecha.

(8ta).

Bu shoxda bor 5ta qush,
U shoxda bor 4ta qush.
Uchib ketdi 3tasi,
Shoxda qoldi nechtasi?
(6ta).

Ko'chat ekdim saralab,
Katta bog'ni oralab.
Bir juft olma, bir juft nok,
Bir juft o'rik, bir juft tok.
Qani, o'ylab, toping-chi?
Barcha ko'chat necha juft,
Bu juft sonmi yoki toq?

(4 juft, 8ta).

O'ynar 45 qiz bola,
Go'yo ochilgan lola.
Do'stlari keldi 10ta,
Ayt, ular bo'ldi nechta?

(55ta).

Lolalardan birpasda,
Yasab qo'yidik guldasta.
Mehmonlarga besh yuzin,
Balalarga to'rt yuzin.
Taqdim etdik kecha biz,
Jami nechta, aytинг siz.
(900ta).

Sotib oldim 5ta ayiq,
Suvga soldim 5ta qayiq.
Birgalikda nechta bo'ldi
5ta ayiq, 5ta qayiq?
(5 + 5 = 10).

Yodgorning yong'og'i 7ta edi,
Bittasini chaqib, mag'zini yedi.
Unda qoldi nechta yong'oq,
Qolgan yong'oq juftmi yo toq?
(6ta, juft).

Gullar terdik 10ta qiz,
100ta edik hammamiz.
Nechta ekan qolgani,
Gulzorga bormagani?
(90ta).

MUNDARIJA

1- sentabr — Mustaqillik kuni	
O'zbekiston — mening Vatanim!	3
1- oktabr — O'qituvchi va murabbiylar kuni	
Sizga ta'zimdamiz, aziz ustozlar.....	6
Ustozim, sizga ta'zim.....	10
Siz oftobga o'xshaysiz, Ustoz.....	13
Kuz bayrami	
«Mehrjon» — bayramlar asil!.....	17
18- noyabr — O'zbekiston Respublikasi	
Davlat bayrog'i qabul qilingan kun	
Bayroqqa sadoqat — yurtga sadoqat.....	22
Savodxonlik bayrami	
Bilimdonmiz barchamiz.....	25
Savodxonlik muborak!.....	29
Barkamol avlod — yurt tayanchi.....	36
14- yanvar — Vatan himoyachilari kuni	
«Vatan xizmatiga hamisha shaymiz».....	41
9- fevral — Alisher Navoiy, 14- fevral —	
Zahiriddin Muhammad Bobur tavallud topgan kun	
Buyuk bobolarga munosib avlod bo'lamiz.....	45
Hikmat va ibrat.....	49
9- may — Xotira va qardlash kuni	
Muazzam, munavar, mo'tabar.....	51
Yo'l qoidalarini o'rghanamiz	
Yashil chiroq alifbosi.....	55
Mahallam obod — yurtim obod.....	62
«Bilag'on bolajon» shou taddbiri.....	65
Salomatlik saboqlari	
Sog'ligimiz — boyligimiz.....	71
Dam olish daqiqalari.....	77

Bayramlar va tadbirlar ssenariysi (1-2-sinflar uchun) [Matn]: uslubiy qo'llanma/tuzuvchi Sh.Vosiqova. - Toshkent: BAYOZ, 2017. — 80 bet.

ISBN 978-9943-4425-9-7

UO'K: 37.014.74

KBK 74.200.58

BAYRAMLAR VA TADBIRLAR SSENARIYSI *(1—2- sinflar uchun)*

Mazkur risolani tuzishda G.Isoqova, S.Ergasheva, Dilorom Shukurova, M.Mirzaqobilova, L.Ahmedova, F.Karimova, M.Xudoyberdiyeva, G.Nazarov, D.Bekmurodova, G.Isoqova, A.Meliboyev, G.Isoqov, R.Nuriddinova, Z.Hikmatova, G.Rahmonova, X.Abduraimova, D.Shukurova, K.Xolboyeva, A.Suyunov, N.Sherimbetova, Ra'no Nuriddinova tayyorlagan ssenariylaridan foydalанинди.

Muharrir: *N.To'xliyeva*

Dizayner: *B.To'xliyev*

Sahifalovchi: *B.Jontemirov*

Nashriyot litsenziyasi: AI №234, 11.02.2013

Bosishga ruxsat etildi: 26.02.2017. Ofset qog'oz.

Qog'oz bichimi: 84x108 $\frac{1}{32}$. "Pragmatic Uz" garniturasi.

Hisob nashriyot t.: 3,3. Sharqli bosma tabog'i.: 5.

Adadi 5000 nusxa. Buyurtma № 8.

«BAYOZ» nashriyotida nashrga tayyorlandi.

«BAYOZ» MChJ matbaa korxonasida chop etildi.
100100, Toshkent. Yusuf Xos Hojib ko'tchasi, 103-uy.